

Hem>Dina rättigheter>Grundläggande rättigheter>**Företag och mänskliga rättigheter**

Företag och mänskliga rättigheter

Företagsverksamhet som kan inverka negativt på mänskliga rättigheter i världen - och EU:s insatser.

Företagens verksamhet är motorn i ekonomin eftersom deras verksamhet bidrar till ekonomisk och social utveckling genom att skapa arbete och tillgodose våra behov av varor och tjänster. De kan samtidigt inverka negativt på mänskliga rättigheter, bl.a. i miljö-, arbets- och samhällshänseende.

Framför allt kan företag (genom sin egen eller sina leveranskedjors verksamhet eller underlåtenhet att agera) inverka negativt på hela spektrumet av internationellt erkända mänskliga rättigheter, exempelvis

medborgerliga och politiska rättigheter

ekonomiska och kulturella rättigheter

jämlikhet och icke-diskriminering

barnets rättigheter

yttrandefrihet

dataskydd

rätt till opartisk domstol

miljörättigheter och hållbarhet

arbetstagares rättigheter

hälso- och sjukvårdsrättigheter

rätt till konsumentskydd

För att säkra företagens positiva bidrag och förhindra negativ inverkan har FN, Internationella arbetsorganisationen (ILO) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) tagit fram ett dokument som beskriver de globala förväntningarna på ett ansvarsfullt företagande.

Särskilt följande:

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter från 2011 är de första världsomspännande standarderna som ska förebygga och hantera risker som mänskliga rättigheter utsätts för i samband med affärsverksamhet.

OECD:s riktlinjer, antagna 1976 och **aktualiserade 2011**, innehåller ett kapitel om mänskliga rättigheter, som är anpassat till FN:s vägledande principer.

ILO:s trepartsdeklaration om principer som rör multinationella företag och socialpolitik aktualiserades 2017 för att integrera nya arbetsnormer och hänvisningar till FN:s vägledande principer samt till Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Europarådet antog **2016** dessutom en **rekommendation om företag och mänskliga rättigheter** med fokus på tillgången till rättsmedel, och särskild tonvikt på det ytterligare skyddsbehov som arbetstagare, barn, ursprungsbefolkningar och människorättsförsvarare har.

I enlighet med FN:s vägledande principer förväntas alla länder se till att de som utsätts för missbruk relaterat till företagsverksamhet har tillgång till effektiva rättsmedel. Detta kan uppnås genom rättsliga, administrativa, lagstiftningsmässiga och andra lämpliga medel. I FN:s vägledande principer föreskrivs också att företag som har orsakat eller bidragit till negativa effekter genom sin verksamhet förväntas åtgärda dem genom korrigerande åtgärder.

EU:s insatser:

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna innehåller flera relevanta bestämmelser, bl.a.:

Förbud mot slaveri och tvångsarbete (artikel 5)

näringsfrihet (artikel 16)

icke-diskriminering (artikel 21)

barnets rättigheter (artikel 24)

rättvisa arbetsförhållanden (artikel 31)

förbud mot barnarbete (artikel 32)

hälso- och sjukvård (artikel 35)

miljöskydd (artikel 37)

konsumentskydd (artikel 38)

rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol (artikel 47)

EU har uppmärksammat affärsverksamhetens negativa inverkan på mänskliga rättigheter på följande sätt:

2011 – EU:s strategi som betonar åtagandet att genomföra FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter

2015 – Kommissionens **granskning av EU:s framsteg med FN:s vägledande principer**

2017 – I **rapporten från byrån för grundläggande rättigheter** finns en rekommendation om att erbjuda allmänheten en översikt över alla rättsmedel, skriven på ett klart och tydligt språk.

2019 – Kommissionens lägesöversikt: **Corporate Social Responsibility, Responsible Business conduct, and Business and Human Rights** (SWD (2019)143

2019 - **Fundamental Rights Agency focus report on the business-related human rights abuses reported in the EU and available remedies**

Senaste uppdatering: 28/07/2020

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor.

Företag och mänskliga rättigheter - Tjeckien

1. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land mot företagsrelaterade människorättskränkningar? Inkluderar detta skydd ersättning?

Om du utsätts för företagsrelaterade människorättskränkningar kan du vända dig till de allmänna domstolarna för att få skydd.

Personer vars rättigheter har kränkts kan söka domstolsskydd inom ramen för ett civilrättsligt eller straffrättsligt förfarande vid de allmänna domstolarna, eller i förekommande fall vända sig till författningsdomstolen.

Vid civilrättsliga kränkningar kan du väcka en fullgörelsetalan. I en sådan kan kåranden yrka att svaranden ska fullgöra en rättslig förpliktelse. Kåranden kan t. ex. yrka att svaranden ska överlämna något till kåranden, att svaranden ska göra något, att svaranden ska upphöra med och avstå från olagligt beteende, eller att svaranden ska tolerera ett viss beteende. Kåranden kan även yrka att svaranden ska förpliktas att betala ersättning för den ekonomiska eller ideella skada som svarandens brottsliga beteende orsakat kåranden.

Om kränkningen av dina rättigheter orsakats av en händelse av brottslig karaktär kan du göra en brottsanmälan till polisen, till åklagarmyndigheten eller, muntligen, till en domstol. Till följd av brottsanmälan kan åklagaren väcka åtal vid domstol, som avgör skuldfrågan och fastställer eventuellt straff. Domstolen är oberoende och endast bunden av lag när den fattar beslut.

Om brottsoffret har fått hälsoskador eller lidit ekonomisk eller ideell skada av brottet, eller om gärningsmannen har berikat sig genom brottet på brottsoffrets bekostnad, kan brottsoffret begära att domstolen i sin dom förpliktar den tilltalade att ersätta den ekonomiska eller ideella skada som brottsoffret lidit till följd av brottet (detta kallas att föra talan om enskilt anspråk i brottmål). [1] Brottsoffret måste göra detta före bevisupptagningen under rättegången, eller allra senast under den första förhandlingen om uppgörelsen i skuldfrågan och om straffet, om en sådan uppgörelse har träffats.

En person som utsatts för en människorättskränkning (den skadelidande parten) har inte rätt att överklaga domstolens dom med motiveringen att domslutet (dvs. själva beslutet) är felaktigt. Brottsoffret kan dock överklaga domstolens beslut om ekonomisk ersättning för ekonomisk eller ideell skada eller om återställande av otillbörlig vinning med motiveringen att det beslutet är felaktigt, om brottsoffret har framställt ett sådant yrkande.

2. Finns det särskilda bestämmelser för grova människorättskränkningar? Gäller dessa bestämmelser miljöbrott eller allvarig arbetskraftsexploatering?

Grova människorättskränkningar betraktas som brott enligt strafflagen. När domstolen fastställer straff tar den även hänsyn till brottets natur och svårighetsgrad, samt gärningsmannens situation och brottsoffrets intresse av rättsligt skydd. Rent generellt föreskrivs strängare straff i strafflagen för vissa brott med särskilt svåra följder för samhället. Det kan röra sig om att brottsoffret är utsatt för stor fara eller har lidit stor skada, att brottet har begåtts på ett visst sätt eller att ett särskilt motiv ligger bakom brottet. Exempel på detta är brott som begåtts med uppsåt eller grov vårdslöshet, upprepade brott, brott som ger betydande eller storskalig vinning eller brott som orsakar kroppsskada eller leder till döden.

I strafflagen finns en separat avdelning om miljöbrott. Utöver de grundläggande rekvisiten för dessa brott anges även vissa kvalificerade rekvisit i strafflagen, som anses allvarigare för samhället och som medför strängare straff. För fysiska personer kan sådana brott leda till fängelsestraff och för juridiska personer till upplösning av deras verksamhet.

Detta gäller i tillämpliga fall även vid arbetskraftsexploatering. Strafflagen innehåller inte begreppet "arbetskraftsexploatering". Slaveri och trældom [2], tvångsarbete och andra former av utnyttjande [3] som betraktas som brottslig människohandel kan dock inordnas under detta begrepp. Det kan även röra sig om särskilt exploaterande arbetsförhållanden [4], som är ett av de grundläggande brottsrekvisiten för olaglig anställning av utländska medborgare. Vissa kvalificerade brottsrekvisit, som om de är uppfyllda ger strängare straff, anges också för dessa brott.

3. Jag har utsatts för människorättskränkningar utanför EU till följd av ett europeiskt transnationellt företags verksamhet. Kan jag vända mig till domstolarna i ert land om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Under vilka villkor kan jag göra gällande att mina rättigheter har kränkts? Var hittar jag mer information?

Se svaret på fråga 1. Tjeckiska myndigheter är i första hand behöriga att hantera händelser som skett i Tjeckien, om inte annat föreskrivs i EU-rätten eller internationella fördrag.

4. Kan ombudsmannainstitutioner, jämställdhetsorgan eller nationella människorättsinstitutioner ge stöd åt offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av europeiska transnationella företag utanför EU? Kan dessa organ utreda mitt ärende om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Finns det några andra offentliga organ (t.ex. arbets- eller miljöinspektioner) i ert land som kan utreda ärendet? Var hittar jag information om mina rättigheter?

Inom ramen för sin behörighet kan ombudsmannen ge stöd och skydd till offer för företagsrelaterade människorättskränkningar. Det rör sig framför allt om att bistå EU-medborgare, utreda klagomål mot statliga förvaltningsorgan och samarbeta med och ge vägledning till offer för diskriminering. Alla EU-medborgare kan vända sig till ombudsmannen för att begära hjälp i frågor som rör deras rättigheter som anställda och EU-medborgare. Som ett led i sin verksamhet informerar ombudsmannen EU-medborgare om deras rättigheter, om vilka myndigheter de ska vända sig till och om vilka åtgärder de kan vidta.

Ombudsmannen ger också vägledning vid misstänkt diskriminering på grund av medborgarskap och vid ansökningar om inledande av rättsliga förfaranden på grund av diskriminering. Ombudsmannen kan kommunicera med de myndigheter i andra EU-medlemsstater som har en liknande roll. Förutom att vända sig till ombudsmannen kan offer för företagsrelaterade människorättskränkningar även vända sig till det tjeckiska SOLVIT-centret. SOLVIT-centret utreder klagomål i ärenden där en myndighet i en EU-medlemsstat inte följer EU-rätten och skadar fysiska och juridiska personers rättigheter.

Ombudsmannen utreder också klagomål mot statliga myndigheter med behörighet att utöva tillsyn över privata företags fullgörande av sina förpliktelser (vanligtvis inspektions- och tillsynsmyndigheter). Ombudsmannen kan dock inte utreda de privata företagens verksamhet som sådana. Lika viktigt är att ombudsmannen har utsetts till nationellt organ för likabehandling och skydd mot diskriminering. På detta område samarbetar ombudsmannen med personer som utsatts för diskriminering och ger dem vägledning.

Tjeckien har även nationella tillsynsorgan inom varje sektor av statsförvaltningen. Dessa tar i regel emot förslag och klagomål från allmänheten. Om de vid en kontroll upptäcker en lagöverträdelse kan de förordna att situationen ska åtgärdas, och vid allvarliga överträdelser kan de utdöma böter. Dessa organ innefattar bland annat den tjeckiska handelsinspektionsmyndigheten (*Česká obchodní inspekce*), som utövar tillsyn över tillhandahållandet av varor och tjänster, den tjeckiska jordbruks- och livsmedelsinspektionsmyndigheten (*Státní zemědělská a potravinářská inspekce*) och statsveterinärmyndigheten (*Státní veterinární správa*), som utövar livsmedelstillsyn, och regionala folkhälsocenter som utövar tillsyn över kosmetiska produkter och artiklar avsedda att komma i kontakt med livsmedel. När det gäller relationerna på arbetsmarknaden kan man vända sig till den statliga arbetsinspektionsmyndigheten (*Státní úřad inspekce práce*) och regionala arbetsinspektionskontor, och vid miljöfrågor till den tjeckiska miljöinspektionsmyndigheten (*Česká inspekce životního prostředí*). Dessa myndigheters territoriella behörighet begränsas vanligtvis till Tjeckien.

5. Har ert land ålagt europeiska transnationella företag att införa klagomålsmekanismer eller medlingstjänster för kränkningar till följd av företagens affärsverksamhet? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som skett utanför EU? Vem ansvarar för övervakningen av dessa verksamheter i ert land? Går det att få tillgång till offentliga rapporter med information om hur systemet fungerar?

Enligt tjeckisk lag är europeiska transnationella företag inte skyldiga att införa klagomålsmekanismer eller medlingstjänster för kränkningar till följd av företagens affärsverksamhet, eller att övervaka sin verksamhet. Den tjeckiska regeringen har därför rekommenderat företag att överväga att införa egna konsekvensanalysverktyg för att identifiera och undanröja människorättsrisker. [5] Ett krav bör vara att berörda grupper – de anställda och den del av allmänheten som är direkt berörd – ska delta i detta arbete. Regeringens rekommendationer är dock inte bindande.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag är ett sårbart offer som begär gottgörelse för företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader täcks av rättshjälpen? Har jag samma rätt till rättshjälp även om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU?

Om en part vill skydda sina rättigheter som part i en tvistemålsprocess kan de begära att domstolen ska utse ett juridiskt ombud åt dem. Domstolen utser ett juridiskt ombud om parten uppfyller villkoren för befrielse från skyldigheten att betala domstolsavgifterna, i de fall då utnämningen av ett ombud är nödvändig för att skydda partens intressen. Samtidigt utser domstolen endast en advokat om detta är nödvändigt för att skydda partens intressen (framför allt i mer komplicerade mål), eller vid förfaranden där det är obligatoriskt att företrädas av en advokat (notarie).

I brottmålsprocesser får brottsoffer hjälp av specialister. Det kan exempelvis röra sig om psykologisk rådgivning, social rådgivning, tillhandahållande av rättsinformation och program för reparativ rättvisa. Brottsoffret har även rätt till information om det mål där de är målsägande. Rättshjälpen omfattar bland annat tilldelning av ett målsägandebiträde som företräder målsäganden under domstolsförfarandet och förfarandet vid andra myndigheter, juridisk rådgivning, utarbetande av dokument och förberedandet av rättsliga analyser.

Ett brottsoffer som har utsatts för kroppsskada och en efterlevande till ett brottsoffer som har avlidit till följd av ett brott kan ansöka om gratis rättsligt bistånd eller rättsligt bistånd till en lägre kostnad. Domstolen beviljar gratis rättsligt bistånd eller rättsligt bistånd till en lägre kostnad om brottsoffret/den efterlevande visar att han eller hon saknar medel för att betala kostnaderna för en advokat. Domstolen fattar samma beslut om brottsoffret/den efterlevande har begärt skadestånd och det är uppenbart att det inte är helt onödigt att låta sig företrädas av en advokat. Efter ansökan beviljas rättshjälp, utöver i ovanstående fall, även till särskilt sårbara brottsoffer som barn, mycket gamla personer och personer med funktionsnedsättning och till de brottsoffer som anges i lag, inklusive offer för människohandel. Ovanstående personer har generellt rätt till gratis specialishjälp och har dessutom särskilda ytterligare rättigheter, såsom rätt att slippa konfronteras med gärningsmannen och rätt till skydd när de förhörs eller inger en inlaga.

Personer som har en tvist med en person som bor eller har sitt säte utanför Tjeckien, och som saknar medel för att betala rättegångskostnaderna, kan ansöka om rättshjälp i gränsöverskridande tvister enligt [direktivet](#) om rättshjälp i gränsöverskridande tvister. Sådan rättshjälp omfattar rådgivning före rättegången i syfte att nå en uppgörelse innan rättsprocessen inleds, rättsligt bistånd med att väcka talan vid domstol och tilldelning av ett rättegångsbiträde samt hjälp med eller befrielse från betalningen av rättegångskostnaderna.

Personer som inte är EU-medborgare och inte bor i EU, men som utsatts för människorättskränkningar i samband med sin affärsverksamhet i Tjeckien, har rätt till rättshjälp enligt samma villkor som tjeckiska medborgare.

[1] § 43.3 i lag nr 141/1961 om brottmålsprocesser (straffprocesslagen)

[2] § 168.1 och 168.2 d i straffprocesslagen (människohandel)

[3] § 168.1 och 168.2 e i straffprocesslagen (människohandel)

[4] § 342.1 i straffprocesslagen (olaglig anställning av utländska medborgare)

[5] Nationell handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter för perioden 2017–2022 (*Národní akční plán pro byznys a lidská práva na období 2017–2022*), s. 30.

Senaste uppdatering: 28/07/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Danmark

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

Rätten till rättsligt skydd mot människorättskränkningar slås fast i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Danmarks grundlag (*Danmarks Riges Grundlov*). Det görs ingen skillnad mellan företagsrelaterade människorättskränkningar och andra typer av människorättskränkningar.

Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna

Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna införlivades med dansk rätt genom lag nr 285 av den 29 april 1992. Enligt dansk rättspraxis kan myndigheter åläggas att betala skadestånd för ekonomiska och ideella skador som lidits till följd av överträdelse av Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Enligt dansk rättspraxis rör det sig om en objektiv skyldighet, och de allmänna bestämmelserna i den danska skadeståndslagstiftningen gäller.

Europeiska unionens stadga om de mänskliga rättigheterna

Alla danska myndigheter måste respektera Europeiska unionens stadga om de mänskliga rättigheterna när de genomför EU-rätten. De danska domstolarna måste också ge den tillgång till domstolsprövning som krävs för att säkerställa att rättigheter verkligen skyddas på de områden som omfattas av EU-rätten. Detta inbegriper Europeiska unionens stadga om de mänskliga rättigheterna.

Danmarks Riges Grundlov

I kapitlet VII och VIII i grundloven räknas ett antal friheter och mänskliga rättigheter upp. De personliga friheterna rör skyddet av den personliga friheten (§ 71), hemmet och den personliga integriteten (§ 72), äganderätten (§ 73) samt religionsfriheten och rätten att inte utsättas för diskriminering (§ 67, § 68 och § 70). Den politiska friheten rör yttrandefrihet (§ 77), föreningsfrihet (§ 78), och mötesfrihet (§ 79). Grundloven innehåller också rätt till fri och lika tillgång till att bedriva ekonomisk verksamhet (§ 74), rätt till offentligt stöd (§ 75), och rätt till gratis grundskoleutbildning och fritt skolval (§ 76).

I § 73 i grundloven anges en rättslig grund för rätten till full ersättning för expropriering, som betalas ut i förhållande till den ekonomiska skada som lidits till följd av exproprieringen.

2. Har ni särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler vid miljöbrott och grov arbetsexploatering?

Det finns inga särskilda regler för grova människorättskränkningar, varken på nationell eller internationell nivå. Proportionalitetsprincipen har dock betydelse vid bedömningen av människorättskränkningar, inklusive av hur grov en kränkning bedöms vara. Rätten till rättsligt skydd mot människorättskränkningar slås fast i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Danmarks Riges Grundlov.

3. Jag har utsatts för en människorättskränkning av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

I princip kan alla privatpersoner i Danmark väcka talan vid de nationella domstolarna. Detta gäller både EU-medborgare och personer som inte är EU-medborgare. Mer information om vägledning om du vill väcka talan vid domstol finns på <http://www.domstol.dk/>.

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut för mänskliga rättigheter stödja offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Kan dessa organ utreda mitt ärende om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) i ert land som kan utreda mitt ärende? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Danmarks institut för mänskliga rättigheter (*Institut for Menneskerettigheder*) har som mål att främja och skydda mänskliga rättigheter och ger bland annat råd till folketingsrådet, den danska regeringen, andra myndigheter och privata intressenter om mänskliga rättigheter och hanterar information om mänskliga rättigheter. Institut for Menneskerettigheder kan även hjälpa personer som utsatts för diskriminering att få sina klagomål handlagda, med vederbörlig hänsyn till rättigheterna för offren, föreningar, organisationer och andra juridiska personer.

Folketingets Ombudsmand hanterar i princip endast klagomål mot den offentliga förvaltningen.

I Danmark finns flera mekanismer för att handlägga ärenden som rör företagsrelaterade människorättskränkningar. Sådana ärenden handläggs bland annat av de danska domstolarna, Arbejdsretten, Arbejdsskadestyrelsen, Ligebehandlingsnævnet och Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (MKI). På arbetsmarknaden ingår parterna ibland hemliga förlikningsavtal i ärenden som kan ha relevans för mänskliga rättigheter.

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land?

Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

Enligt dansk lag är europeiska transnationella företag inte skyldiga att införa klagomålsmekanismer eller medlingstjänster för kränkningar till följd av affärsverksamhet.

Danmark har genom lag inrättat Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (MKI). Detta medlingsinstitut arbetar för att skapa ett ramverk för medling, dialog och konfliktlösning.

MKI är Danmarks nationella OECD-kontaktpunkt och har till uppgift att behandla klagomål om potentiellt oansvarigt beteende, bland annat av danska företag i Danmark och utomlands, t.ex. genom ett företags affärsrelationer, och erbjuda medling mellan den skadelidande parten och den part som klagomålet riktas mot. MKI behandlar klagomål och kan erbjuda medling i ärenden som rör överträdelse av OECD:s riktlinjer för multinationella företag, inklusive ärenden som rör mänskliga rättigheter, arbetstagares rättigheter, internationella miljönormer och korruption.

MKI publicerar varje år en rapport om sitt arbete, inklusive klagomål som det har behandlat och eventuella medlingsförfaranden. Vid prövningen av ett klagomål kan MKI även göra offentliga uttalanden, t.ex. kritisera ett företags beteende.

MKI är en oberoende institution som har mandat att pröva ärenden på eget initiativ, men utövar inte tillsyn över danska företags verksamhet.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen? Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

Personer som utsatts för företagsrelaterade människorättskränkningar har inte särskilda rättigheter (se fråga 1). Det finns två typer av statligt finansierad rättshjälp i Danmark: *fri proces* (fri rättegång) och *offentlig retshjælp* (offentlig rättshjälp). Man behöver inte vara dansk medborgare eller EU-medborgare för att få rättshjälp.

Fri rättegång

Om sökandens ansökan om fri rättegång beviljas står staten för alla sökandens kostnader. Ett av villkoren för fri rättegång är att sökandens inkomst inte överstiger den inkomstgräns som fastställts i § 325.3–5 i den danska civilprocesslagen (*retsplejeloven*), och att sökanden inte har någon rättshjälpsförsäkring eller annan försäkring som täcker rättegångskostnaderna. Inkomstgränsen höjs varje år, se § 328.2 i *retsplejeloven*. År 2019 får inkomsten för en sökande inte överstiga 329 000 danska kronor. Om sökandena är ett par får parets totala inkomst inte överstiga 418 000 danska kronor.

Ett annat villkor är att sökanden i princip måste anses ha skälig grund för att driva målet, se § 328.2 *retsplejeloven*.

I § 327 i *retsplejeloven* förtecknas emellertid ett antal särskilda typer av ärenden där sökanden inte behöver ha goda grunder för att driva målet. I sådana ärenden måste fri rättegång beviljas varje gång som en sökande uppfyller de ekonomiska villkoren i § 325. Det innebär emellertid inte nödvändigtvis att sökandens talan kommer att vinna bifall, se § 327.4.

Offentlig rättshjälp

Rättshjälp beviljas i tre steg, se § 323 i *retsplejeloven*, bekendtgørelse nr 1503 av den 18 december 2019 om offentlig rättshjälp av advokat. Alla har rätt till grundläggande (och gratis) muntlig rådgivning i rättsliga frågor som är viktiga i en tvist, och om de praktiska och ekonomiska alternativ som finns att driva ett mål (steg 1).

Personer som uppfyller de ekonomiska villkoren för fri rättegång har även rätt till viss gratis rättshjälp i form av råd och utarbetandet av skriftliga förfrågningar, inklusive ansökningar om fri rättegång osv. (steg 2). Om det finns förutsättningar att lösa en tvist genom förlikning med hjälp av bistånd från en advokat, har den berörda personen också rätt till viss gratis rättshjälp från en advokat (steg 3).

År 2019 var avgiften för rättshjälp från en advokat i steg 2 lika med 1 040 danska kronor (inklusive mervärdesskatt). Staten står för 75% av detta belopp, medan den rättshjälpsökande betalar resten. Avgiften för rättshjälp från en advokat i steg 3 utgör 2 390 danska kronor (inklusive mervärdesskatt). Staten och den rättshjälpsökande betalar hälften var. Staten betalar dock hela rättshjälpsavgiften i samband med en ansökan om fri rättegång.

I princip kan dock inte stöd sökas från staten för rättshjälp i stegen 2 och 3 om det redan från början är uppenbart att målet inte kan prövas inom beloppsgränserna (1 040 danska kronor respektive 2 390 danska kronor). Statligt stöd för rättshjälp i stegen 2 och 3 inbegriper dessutom endast avgifter som inte omfattas av en rättshjälpsförsäkring eller någon annan typ av försäkring.

Senaste uppdatering: 28/12/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Tyskland

1. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land mot företagsrelaterade människorättskränkningar? Inkluderar detta skydd ersättning?

a. Civilrätt

Alla som anser att de har fått sina rättigheter kränkta av ett tyskt företag kan vidta rättsliga åtgärder mot företaget vid de tyska tvistemålsdomstolarna.

Behörig domstol är i princip den domstol i vars domkrets svarandebolaget har sitt säte. Ett företags säte är den plats som fastställts som säte i bolagsordningen, dvs. den plats där bolaget har sitt högkvarter eller huvudsakliga verksamhetsort. De tyska domstolarnas internationella behörighet följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (den omarbetade Bryssel I-förordningen). Mer information om denna förordning finns [här](#).

Om svarandebolagets säte inte är beläget i EU eller i en stat som är part i Luganokonventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område av den 30 oktober 2007, kan de tyska domstolarnas internationella behörighet följa av de tyska civilprocessreglerna, särskilt den tyska civilprocesslagen (*Zivilprozessordnung* – ZPO). Enligt § 32 ZPO kan t.ex. en talan väckas vid en tysk domstol om åtminstone en del av den skadeståndsgrundande händelsen ägde rum i Tyskland. En handling anses ha ägt rum både på den ort där den person som förorsakade skadan handlade (*Handlungsort*) och på den ort där den skadelidande personens lagstadgade rättigheter åsidosattes (*Erfolgort*).

Behörigheten gäller även när en talan väcks av tredjelandsmedborgare som inte är bosatta i EU.

Den nationella rättsordning med behörighet att pröva krav till följd av en skadegrundande händelse fastställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II-förordningen). I förordningen anges att huvudregeln är att lagen i det land där skadan uppkommer ska tillämpas oavsett i vilket land den skadevällande händelsen inträffade och oavsett i vilket eller vilka länder indirekta följder av händelsen uppkommer (artikel 4.1 i Rom II-förordningen). Mer information om tillämplig lag finns [här](#).

Enligt de tyska civilprocessreglerna får en talan som väckts av olika käranden prövas gemensamt, t.ex. genom förening av mål (*Streitgenossenschaft*) (se § 59 ff. ZPO). Enligt § 59 ZPO kan flera personer tillsammans stämma någon eller bli stämde om de utgör en juridisk enhet i förhållande till tvisteföremålet eller om de har en rättighet eller skyldighet som grundas på samma faktiska eller rättsliga grund.

År 2018 införde Tyskland möjligheten att väcka grupptalan (*Musterfeststellungsklage*) i mål där en stor mängd konsumenters rättigheter har åsidosatts till följd av ett företags agerande. Vissa särskilt bemyndigade konsumentskyddsorganisationer får, på vissa villkor, väcka grupptalan för att få ett domstolsavgörande rörande de centrala faktiska och rättsliga frågor som samtliga konsumenters krav grundas på. En grupptalan avbryter preskriptionstiden för de enskilda kraven från de konsumenter som förts upp i registret över ansökningar (konsumenterna kan därför invänta resultatet av grupptalan utan att riskera att förlora sina rättigheter). Konsumenter kan gratis registrera sina krav i registret över ansökningar. Fastställelsesdomen (om de viktiga faktiska och rättsliga frågorna) är bindande för både företaget och de konsumenter som har registrerats i registret. Efter en fastställelsesdom till konsumenternas fördel är ett företag förmodligen villigt att frivilligt betala ut ersättning. Om företaget inte betalar frivilligt kan de konsumenter som är registrerade i registret åberopa fastställelsesdomen för driva in sina fordringar i eller utanför domstol.

b. Lagen om administrativa överträdelse

Enligt lagen om administrativa överträdelse (*Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*) kan böter på upp till 10 miljoner euro utdömas mot företag om t.ex. en person i företagsledningen begår ett brott. Detta gäller även företagsrelaterade människorättskränkningar. Ett högre bötesbelopp kan fastställas om syftet även är att ta bort den ekonomiska vinning som företaget fick av brottet.

Den tyska regeringens koalitionsavtal för den 19:e lagstiftningsperioden innehåller bestämmelser om reformering av lagen om företagsböter. Detta arbete befinner sig fortfarande i förberedelsestadiet.

2. Finns det särskilda bestämmelser för grova människorättskränkningar? Gäller dessa bestämmelser miljöbrott eller allvarig arbetskraftsexploatering?

Den tyska lagen om utomobligatoriskt skadeståndsansvar innehåller inte några särskilda bestämmelser om grova människorättskränkningar. Om en grov människorättskränkning medför att en lagstadgad enskild rättighet åsidosatts kan detta emellertid omfattas av de allmänna bestämmelserna om utomobligatoriskt skadeståndsansvar. Enligt § 823.1 i civillagen (*Bürgerliches Gesetzbuch*) är t.ex. en person som uppsåtligt eller på grund av vårdslöshet olagligen skadar en annan persons liv eller hälsa, frihet, egendom eller någon annan rättighet skyldig att betala skadestånd. Om en persons liv eller hälsa, frihet, egendom eller någon annan rättighet skadas är det inte enbart den person som direkt förorsakade skadan som är skyldig att betala skadestånd, utan även alla personer som inte har vidtagit nödvändiga och rimliga åtgärder för att förhindra att tredje man skadas, om den personen har gett upphov till en sådan risk (*Verkehrssicherungspflicht*).

På miljöansvarsområdet betraktas dessutom vissa särskilt angivna fall av åsidosättande av enskildas lagstadgade rättigheter som ansvarsbrott, se t.ex. § 1 ff. i miljöansvarslagen (*Umwelthaftungsgesetz*), § 25 ff. i kärnkraftslagen (*Atomgesetz*), § 32 ff. i gentekniklagen (*Gentechnikgesetz*) och § 89 i vattenhushållningslagen (*Wasserhaushaltsgesetz*).

På det straffrättsliga området omfattas grova människorättskränkningar även av de allmänna straffrättsliga bestämmelserna. Allvarliga former av arbetskraftsexploatering är straffbara gärningar enligt t.ex. § 233 i strafflagen (*Strafgesetzbuch* – StGB) (människohandel för arbetskraftsexploatering). För att framtida generationer ska få anständiga levnadsförhållanden skyddas även miljön i straffrätten. Enligt bestämmelserna i strafflagen (§ 324 ff. StGB) är vatten, luft och mark väsentliga delar av miljön som ska ges omfattande skydd. I Tyskland anses detta ingå i kärnstraffrätten (*Kernstrafrecht*). Detta grundläggande skydd kompletteras av olika bestämmelser i den straffrättsliga sekundärlagstiftningen (*Nebenstrafrecht*), som även innehåller bestämmelser om skydd av växter och djur. För att bevara miljöskyddet som en gränsoverskridande uppgift tas samtidigt hänsyn till de omfattande kraven i EU-rätten.

3. Jag har utsatts för människorättskränkningar utanför EU till följd av ett europeiskt transnationellt företags verksamhet. Kan jag vända mig till domstolarna i ert land om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Under vilka villkor kan jag göra gällande att mina rättigheter har kränkts? Var hittar jag mer information?

Alla som anser att de har fått sina rättigheter kränkta av ett tyskt företag kan vidta rättsliga åtgärder mot företaget vid de tyska tvistemålsdomstolarna. Behörig domstol är i princip den domstol i vars domkrets svarandebolaget har sitt säte. Ett företags säte är den plats som fastställts som säte i bolagsordningen, dvs. den plats där bolaget har sitt högkvarter eller huvudsakliga verksamhetsort. De tyska domstolarnas internationella behörighet följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttsens område (den omarbetade Bryssel I-förordningen). Mer information om denna förordning finns [här](#).

Om svarandebolagets säte inte är beläget i EU eller i en stat som är part i Luganokonventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttsens område av den 30 oktober 2007, kan de tyska domstolarnas internationella behörighet följa av de tyska civilprocessreglerna, särskilt den tyska civilprocesslagen (*Zivilprozessordnung* – ZPO). Enligt § 32 ZPO kan t.ex. en talan väckas vid en tysk domstol om åtminstone en del av den skadeståndsgrundande händelsen ägde rum i Tyskland. En handling anses ha ägt rum både på den ort där den person som förorsakade skadan handlade (*Handlungsort*) och på den ort där den skadelidande personens lagstadgade rättigheter åsidosattes (*Erfolgort*).

Behörigheten gäller även en talan som väcks av tredjelandsmedborgare som inte är bosatta i EU.

Den nationella rättsordning med behörighet att pröva krav till följd av en skadegrundande händelse fastställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II-förordningen). I förordningen anges att huvudregeln är att lagen i det land där skadan uppkommer ska tillämpas oavsett i vilket land den skadevällande händelsen inträffade och oavsett i vilket eller vilka länder indirekta följder av händelsen uppkommer (artikel 4.1 i Rom II-förordningen). Mer information om tillämplig lag finns [här](#).

Mer information finns [här](#).

4. Kan ombudsmannainstitutioner, jämställdhetsorgan eller människorättsinstitutioner ge stöd åt offer för människorättskränkningar som begåtts av europeiska transnationella företag utanför EU? Kan jag vända mig till domstolarna i ert land om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Finns det några andra offentliga organ (t.ex. arbets- eller miljöinspektioner) som kan utreda ärendet? Var hittar jag information om mina rättigheter?

Tysklands nationella kontaktpunkt för OECD:s riktlinjer för multinationella företag fungerar som ett utomrättsligt klagomålsorgan. Kontaktpunkten är knuten till förbundsministeriet för ekonomi och energi och har till uppgift att främja kunskap om och effektivt genomförande av OECD:s riktlinjer. Alla som kan visa att de har ett legitimt intresse kan inge ett klagomål till den nationella kontaktpunkten om ett multinationellt företags potentiella överträdelse av OECD:s riktlinjer. Den nationella kontaktpunkten prövar de ingivna klagomålen. Om klagomålen godtas hjälper kontaktpunkten de berörda parterna att lösa sina tvistefrågor i ett förliknings- eller medlingsförfarande. Den nationella kontaktpunkten ansvarar bland annat för klagomål om bristande respekt för mänskliga rättigheter och bristande hänsyn till mänskliga rättigheter vid den företagsgranskning (*due diligence*) som avses i OECD:s riktlinjer. Den reviderade versionen av OECD:s riktlinjer från 2011, som innehåller specifika rekommendationer beträffande företags respekt för mänskliga rättigheter, bygger uttryckligen på FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter.

Den nationella kontaktpunkten samordnar sin verksamhet och sina beslut med den interministeriella kommittén för OECD:s riktlinjer. Sju olika förbundsministerier ingår i denna kommitté. Arbetsgruppen om OECD:s riktlinjer är ytterligare ett diskussionsforum. I arbetsgruppen ingår, förutom företrädarna för alla förbundsministerier i den interministeriella kommittén för OECD:s riktlinjer, företrädare för näringslivsorganisationer, fackföreningar och icke-statliga organisationer.

Mer information om förfarandet för att inge klagomål till den nationella kontaktpunkten (inklusive information om de klagomål som tagits emot och vad de har lett till) finns online på den tyska nationella kontaktpunktens webbplats, som du hittar [här](#).

5. Har ert land ålagt europeiska transnationella företag att införa klagomålsmekanismer eller medlingstjänster för kränkningar till följd av företagens affärsverksamhet? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som skett utanför EU? Vem ansvarar för övervakningen av dessa verksamheter i ert land? Går det att få tillgång till offentliga rapporter med information om hur systemet fungerar?

I den nationella handlingsplanen för företagande och mänskliga rättigheter 2016–2020 (nedan kallad den nationella handlingsplanen) angav förbundsregeringen att den förväntade sig att alla företag på lämpligt sätt integrerar konsekvensanalyser med avseende på mänskliga rättigheter i sina affärsverksamheter i Tyskland och runt om i världen, dvs. även utanför EU. Denna förväntan är inte detsamma som en rättsligt bindande bestämmelse. I den nationella handlingsplanen definieras konsekvensanalys med avseende på mänskliga rättigheter grundat på fem kärnfaktorer, varav en är att företaget har inrättat en klagomålsmekanism.

I den nationella handlingsplanen framhålls den viktiga roll som icke-statliga klagomålsmekanismer kan spela och företag uppmanas att delta i eller inrätta sådana mekanismer. Den nationella handlingsplanen innehåller flera krav på hur en icke-statlig klagomålsmekanism ska inrättas och fungera. Klagomålsmekanismen bör t.ex. utformas på olika sätt beroende på målgruppen. När nya mekanismer inrättas, och när befintliga mekanismer används, bör man säkerställa att de garanterar ett rättvist, balanserat och förutsägbart förfarande som är tillgängligt för alla potentiellt drabbade. Förfarandet bör vara så öppet som möjligt för de berörda parterna och bör följa de internationella människorättsstandarderna. Flera tyska företag har redan inrättat interna eller sektorsvisa klagomålsmekanismer för att göra det möjligt för anställda och personer utanför företaget att göra gällande att deras mänskliga rättigheter har kränkts.

Förbundsregeringen granskar hur långt företagen har kommit i sina konsekvensanalyser med avseende på mänskliga rättigheter. Granskningen sker med hjälp av en undersökning som genomförs varje år under perioden 2018–2020 i enlighet med vetenskapliga standarder. Undersökningen kommer att ge empiriska data om huruvida företag med fler än 500 anställda har inrättat klagomålsmekanismer och huruvida dessa mekanismer fyller sin avsedda funktion. Resultatet av den kontroll som genomförs inom ramen för den nationella handlingsplanen är också viktigt för förbundsregeringens diskussion om uppföljningsåtgärder till den nationella handlingsplanen. Om den kontroll som genomförs inom ramen för den nationella handlingsplanen visar att färre än 50 procent av de berörda företagen uppfyller handlingsplanens krav på konsekvensanalyser kommer förbundsregeringen, enligt den nationella handlingsplanen, att överväga ytterligare åtgärder, inklusive lagstiftningsåtgärder. I den nuvarande förbundsregeringens koalitionsavtal föreskrivs även att förbundsregeringen, beroende på resultatet av en övergripande och faktisk översyn av handlingsplanen, kan vidta lagstiftningsåtgärder och ställa sig bakom EU-lagstiftning.

Medlemmarna i partnerskapet för hållbara textilier, som samlar en rad olika intressenter, fäster stor vikt vid att säkerställa effektiva klagomålsmekanismer längs globala värde- och leveranskedjor. Information och exempel på bästa praxis utbyts därför mellan olika medlemmar inom ramen för klagomålsmekanismens expertgrupp. Partnerskapet för hållbara textilier samarbetar dessutom med rättvisemärkningsstiftelsen *Fair Wear Foundation*, som har klagomålsmekanismer i sju textilproducerande länder.

Inom det tyska utvecklingssamarbetet ges för närvarande stöd till projekt för att förbättra arbetsförhållandena inom textilsektorn i Bangladesh, Myanmar (Burma) och Pakistan. Bland projektaktiviteterna ingår utveckling och genomförande av strategier för effektiva klagomålsmekanismer.

Som ett led i förbundsministeriet för ekonomiskt samarbete och utvecklings strategi på människorättsområdet har de regeringsorgan som genomför Tysklands utvecklingsinitiativ infört klagomålsmekanismer: *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH* (GIZ), som är ett statligt bolag, och *KfW Entwicklungsbank* (KfW), som är en utvecklingsbank och offentligrättslig institution, har sedan 2013 inrättat klagomålsmekanismer för människorättskränkningar. De följdes 2017 av två högre myndigheter på förbunds nivå: förbundsinstitutet för geovetenskap och råvaror (*Bundesanstalt für Geowissenschaften und Rohstoffe* – BGR) och det nationella metrologiinstitutet (*Physikalisch-Technische Bundesanstalt* – PTB).

Klagomålsmekanismerna är tillgängliga för allmänheten och kan även användas för klagomål som rör verksamheter utanför EU. På begäran tillhandahåller GIZ, KfW, BGF och PTB information till ministeriet om de klagomål som de tagit emot.

Deutsche Investitions- und Entwicklungsgesellschaft mbH (DEG), ett dotterbolag till KfW, inrättade dessutom sin egen klagomålsmekanism 2014.

Följande utomrättsliga tvistlösningsmekanismer finns i Tyskland (för förfaranden vid den nationella kontaktpunkten för OECD:s riktlinjer om multinationella företag, se fråga 4):

I medlingsförfaranden kopplas en tredje man endast in för att medla i tvisten. Han eller hon har ingen befogenhet att fatta beslut. Medling är en lättillgänglig tvistlösningsmetod som i princip inte är knuten till något specifikt område. Medling kan därför användas inom alla områden där det uppstår en tvist.

Tyskland erbjuder även en möjlighet att lösa tvister genom att en tredje man lägger fram ett (icke bindande) förslag till beslut för parterna. En särskild form av tvistlösning vid konsumentavtal regleras av lagen om alternativ tvistlösning i konsumentärenden (*Gesetz über die alternative Streitbeilegung in Verbrauchersachen* – VSBG). Genom denna lag erbjuds konsumenterna en enkel och gratis tvistlösningsmetod. Dessutom får företagen tillgång till en mekanism för att hantera konsumentklagomål på ett sätt som förbättrar bilden av dem och hjälper dem att undvika rättsprocesser.

Det finns även möjlighet att använda sig av ett skiljeförfarande (utanför domstol), om parterna går med på detta.

Mer information om möjligheterna till medling finns [här](#).

6. Har jag särskilda rättigheter om jag är ett sårbart offer som begär gottgörelse för företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader täcks av rättshjälpen? Har jag samma rätt till rättshjälp även om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU?

Den tyska civilprocesslagen innehåller olika mekanismer för att förenkla tillgången till de tyska tvistemålsdomstolarna. Kärnande kan t.ex. ansöka om rättshjälp om de inte har råd att betala rättegångskostnaderna (§ 114 ff. ZPO). Efter att ha undersökt kärnandens personliga och ekonomiska omständigheter och förutsättningar att vinna målet täcks domstolskostnaderna och advokatavgifterna helt eller delvis beroende på kärnandens behov, förutsatt att talan inte förfaller vara en okynnestalan. Utländska fysiska personer kan också ansöka om rättshjälp för att väcka talan i Tyskland. Utländska juridiska personer med säte i EU – t.ex. brottsofferorganisationer – kan beviljas rättshjälp enligt de villkor som anges i den tyska civilprocesslagen.

Direktiv 2003/8/EG syftar till att förbättra möjligheterna till rättslig prövning i gränsöverskridande tvister genom fastställande av gemensamma minimiregler för rättshjälp i sådana tvister.

Senaste uppdatering: 28/07/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Grekland

1. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land mot företagsrelaterade människorättskränkningar? Inkluderar detta skydd ersättning?

I artikel 8 i [lag 4443/2016](#) föreskrivs följande: "1. Vid åsidosättande av principerna om lika behandling i förvaltningsärenden ges skadelidande parter, utöver rättsligt skydd, även skydd enligt artiklarna 24–27 i förvaltningsprocesslagen ([lag 2690/1999](#), serie I, nr 45). 2. Att det förhållande inom ramen för vilket kränkningen begicks har upphört utesluter inte skydd mot åsidosättande av likabehandlingsprincipen. 3. Juridiska enheter, sammanslutningar eller organisationer, inklusive arbetsmarknadens parter och fackföreningar, som – bland annat – har som mål att säkerställa efterlevnad av principen om lika

behandling oavsett ras, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, härkomst, religiös eller annan övertygelse, funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom, ålder, familjestatus eller social status, sexuell läggning, könsidentitet eller könsegenskaper, får företräda skadelidande parter inför domstolar, förvaltningsmyndigheter eller förvaltningsorgan, förutsatt att den berörda parten har gett sitt förhandsgodkännande i en notariehandling, när så krävs, eller i en privat handling med en bestyrkt underskrift."

Enligt artikel 11 i samma lag, som har rubriken "Påföljder", gäller dessutom följande: "1. En person som vid försäljning av varor eller tillhandahållande av tjänster bryter mot denna lags förbud mot diskriminering på grund av ras, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, härkomst, religiös eller annan övertygelse, funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom, ålder, familjestatus eller social status, sexuell läggning, könsidentitet eller könsegenskaper, straffas med fängelse i mellan sex (6) månader och tre (3) år och böter på mellan ett tusen (1 000) och fem tusen (5 000) euro. Vid de gärningar som avses i denna punkt väcks åtal på eget initiativ (*ex officio*). 2. Varje form av diskriminering – i strid med bestämmelserna i denna del – på grund av ras, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, härkomst, religiös eller annan övertygelse, funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom, ålder, familjestatus eller social status, sexuell läggning, könsidentitet eller könsegenskaper – som en arbetsgivare gör sig skyldig till i något skede av en persons tillträde till arbetsmarknaden och sysselsättning, vid ingåendet av eller vägran att ingå ett anställningsförhållande, eller under dess varaktighet, giltighet, utveckling eller upphörande, utgör en överträdelse av arbetsrätten och leder till att den grekiska arbetsinspektionen (SEPE) utdömer administrativa böter enligt artikel 24 i lag 3996/2011 (serie I, [nr 170](#))."

Vid brott mot principen om lika behandling grundat på ras, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, härkomst, religiös eller annan övertygelse, funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom, ålder, familjestatus eller social status, sexuell läggning, könsidentitet eller könsegenskaper, ligger bevisbördan på motparten eller förvaltningsmyndigheten, och dessa är således skyldiga att styrka att det inte har förekommit några brott mot denna princip. Den skadelidande parten har också ett allmänt skydd mot uppsägning eller negativ behandling som reaktion på ett klagomål eller begäran om rättsligt skydd.

2. Finns det särskilda bestämmelser för grova människorättskränkningar? Gäller dessa bestämmelser miljöbrott eller allvarlig arbetskraftsexploatering?

I artikel 78 i [lag 4052/2012](#) föreskrivs följande: "Särskilt exploaterande arbetsförhållanden innebär arbetsförhållanden, inklusive sådana som följer av könsbaserad eller annan diskriminering, som är väsentligt mycket sämre än anställningsvillkoren för lagligt anställda arbetstagare och som t.ex. påverkar arbetstagares hälsa och säkerhet samt kränker den mänskliga värdigheten". I artikel 89.3 föreskrivs följande: "I händelse av olaglig anställning av en minderårig tredjelandsmedborgare utan medföljande vuxen ska behörigt åklagarkontor vidta de åtgärder som krävs för att fastställa barnets identitet och nationalitet, och för att fastställa huruvida det rör sig om ett ensamkommande barn. Åklagarkontoret ska göra allt det kan för att snabbt lokalisera barnets familj och vidta alla åtgärder som behövs för att se till att det tilldelas ett juridiskt ombud, och i förekommande fall ett målsägandebiträde i en brottmålsprocess. Behörig åklagare för minderåriga, eller om sådan saknas, behörig åklagare vid förstainstansdomstolen, får – om den minderåriges familj inte har lokaliserats eller om åklagaren finner att repatriering för närvarande inte ligger i den minderåriges bästa – förordna att alla lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa skyddet av den minderårige till dess domstolen har utfärdat ett beslut. I så fall ska åklagaren inom 30 dagar inge en begäran om utnämning av en förmyndare, i enlighet med bestämmelserna i artiklarna 1532, 1534 och 1592 i civillagen. 4. Om dessa personer saknar tillräckliga resurser och om behörig åklagare vid förstainstansdomstolen anser att det är nödvändigt, ska dessa personer garanteras skäliga levnadsförhållanden. 5. De behöriga åklagarkontoren, de rättsliga myndigheterna och polismyndigheterna ansvarar för, och ska prioritera, skyddet av ovannämnda offer, i enlighet med relevanta bestämmelser, tillhandahållandet av översättning och tolkning till dessa personer om de inte talar grekiska, information till dessa personer om deras lagstadgade rättigheter och de tjänster som de kan utnyttja, och om eventuell rättshjälp som de kan få."

3. Jag har utsatts för människorättskränkningar utanför EU till följd av ett europeiskt transnationellt företags verksamhet. Kan jag vända mig till domstolarna i ert land om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Under vilka villkor kan jag göra gällande att mina rättigheter har kränkts? Var hittar jag mer information?

Det finns inte någon sådan möjlighet.

4. Kan ombudsmannainstitutioner, jämställdhetsorgan eller nationella människorättsinstitutioner ge stöd åt offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av europeiska transnationella företag utanför EU? Kan dessa organ utreda mitt ärende om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Finns det några andra offentliga organ (t.ex. arbets- eller miljöinspektioner) i ert land som kan utreda ärendet? Var hittar jag information om mina rättigheter?

Det finns inte någon sådan möjlighet.

5. Har ert land ålagt europeiska transnationella företag att införa klagomålsmekanismer eller medlingstjänster för kränkningar till följd av företagens affärsverksamhet? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som skett utanför EU? Vem ansvarar för övervakningen av dessa verksamheter i ert land? Går det att få tillgång till offentliga rapporter med information om hur systemet fungerar?

Grekland har inte ålagt europeiska transnationella företag att införa klagomålsmekanismer eller medlingstjänster för kränkningar till följd av företagens affärsverksamhet.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag är ett sårbart offer som begär gottgörelse för företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader täcks av rättshjälpen? Har jag samma rätt till rättshjälp även om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU?

I artikel 78 i [lag 4052/2012](#) föreskrivs följande: "Särskilt exploaterande arbetsförhållanden innebär arbetsförhållanden, inklusive sådana som följer av könsbaserad eller annan diskriminering, som är väsentligt mycket sämre än anställningsvillkoren för lagligt anställda arbetstagare och som t.ex. påverkar arbetstagares hälsa och säkerhet samt kränker den mänskliga värdigheten". I artikel 89.3 föreskrivs följande: "I händelse av olaglig anställning av en minderårig tredjelandsmedborgare utan medföljande vuxen ska behörigt åklagarkontor vidta de åtgärder som krävs för att fastställa barnets identitet och nationalitet, och för att fastställa huruvida det rör sig om ett ensamkommande barn. Åklagarkontoret ska göra allt det kan för att snabbt lokalisera barnets familj och vidta alla åtgärder som behövs för att se till att det tilldelas ett juridiskt ombud, och i förekommande fall ett målsägandebiträde i en brottmålsprocess. Behörig åklagare för minderåriga, eller om sådan saknas, behörig åklagare vid förstainstansdomstolen, får – om den minderåriges familj inte har lokaliserats eller om åklagaren finner att repatriering för närvarande inte ligger i barnets bästa – förordna att alla lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa skyddet av den minderårige till dess domstolen har utfärdat ett beslut. I så fall ska åklagaren inom 30 dagar inge en begäran om utnämning av en förmyndare, i enlighet med bestämmelserna i artiklarna 1532, 1534 och 1592 i civillagen. 4. Om dessa personer saknar tillräckliga resurser och om behörig åklagare vid förstainstansdomstolen anser att det är nödvändigt, ska dessa personer garanteras skäliga levnadsförhållanden. 5. De behöriga åklagarkontoren, de rättsliga myndigheterna och polismyndigheterna ansvarar för, och ska prioritera, skyddet av ovannämnda offer, i enlighet med relevanta bestämmelser, tillhandahållandet av översättning och tolkning till dessa personer om de inte talar grekiska, information till dessa personer om deras lagstadgade rättigheter och de tjänster som de kan utnyttja, och om eventuell rättshjälp som de kan få."

Enligt bestämmelserna i [lag 3226/2004](#) får rättshjälp beviljas EU-medborgare med låg inkomst samt tredjelandsmedborgare och statslösa personer med låg inkomst om de har hemvist eller stadigvarande vistas i EU. Rättshjälp kan inte beviljas tredjelandsmedborgare och statslösa personer om dessa inte har hemvist eller stadigvarande vistas i EU.

Den rättshjälp som tillhandahålls innebär undantag från skyldigheten att betala hela eller en del av rättegångskostnaderna och, på specifik begäran, tilldelning av en advokat, notarie och exekutionstjänsteman med uppdrag att försvara rättshjälpsmottagaren, företräda honom eller henne i domstol och bistå honom eller henne på det sätt som behövs för att vidta nödvändiga åtgärder.

Senaste uppdatering: 20/08/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Spanien

1. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land mot företagsrelaterade människorättskränkningar? Inkluderar detta skydd ersättning?

I Spanien har man tillgång till rättslig prövning av människorättskränkningar vid tvistemåls-, brottmåls-, förvaltnings- och arbetsdomstolar.

I civilprocesslagen (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) fastställs skyldigheten att tillhandahålla vissa förmåner, lagstadgade rättigheter och omständigheter, skyddsåtgärder och allt annat skydd som uttryckligen föreskrivs i lag och som kan påverka dessa typer av kränkningar.

I straffprocesslagen (*Ley de Enjuiciamiento Criminal*) föreskrivs rättsliga mekanismer och rättsmedel som kan användas under brottmålsprocesser.

Strafflagen (*Código Penal*) innehåller särskilda bestämmelser om juridiska personers straffansvar (artikel 31 bis ff.) och anger de olika brott som utgör företagsrelaterade människorättskränkningar. Det rör sig t.ex. om brott mot arbetstagares rättigheter, folkhälsobrott, miljöbrott, terroristfinansiering osv.

På förvaltningsområdet föreskrivs allmänna bestämmelser om disciplinförfaranden och statliga organs straffansvar i lag 39/2015 av den 1 oktober 2015 om det gemensamma administrativa förfarande som är tillämpligt på offentlig förvaltning, och lag 40/2015 av den 1 oktober 2015 om det rättssystem som är tillämpligt på den offentliga sektorn. Dessa bestämmelser genomförs genom särskilda lagar om företagsrelaterade kränkningar (t.ex. lag 26/2007 av den 23 oktober 2007 om straffansvar på miljöområdet). De rättsmedel som anges i lag 29/1998 av den 13 juli 1998 om domstolsprövning av förvaltningsbeslut kan tillämpas i domstolsförfaranden.

På det arbetsrättsliga området föreskrivs i lag 36/2011 av den 10 oktober 2011 om reglering av arbetsdomstolarna vilket domstolsförfarande som ska tillämpas i mål där en arbetstagare eller fackförening gör gällande att det har förekommit kränkningar av föreningsfriheten, strejkrätten eller andra grundläggande rättigheter och friheter, inklusive förbudet mot diskriminerande behandling och trakasserier.

I den spanska civilprocessrätten fastställs vilka rättsmedel som finns att tillgå för att få ersättning i mål där ett företags agerande har lett till kränkningar av de mänskliga rättigheterna. I artikel 116 i straffprocesslagen och artikel 116 i strafflagen föreskrivs att en person som är straffrättsligt ansvarig för ett brott även är civilrättsligt ansvarig för brottet om brottet leder till sak- eller personskador. I enlighet med de fastställda bestämmelserna medför juridiska personers straffansvar solidariskt civilrättsligt ansvar med de fysiska personer som döms för samma brott.

2. Finns det särskilda bestämmelser för grova människorättskränkningar? Gäller dessa bestämmelser miljöbrott eller allvarig arbetskraftsexploatering?

Ja, i den spanska strafflagen anges vilka människorättskränkningar som utgör brott.

På miljöområdet innehåller strafflagen ett avsnitt om "brott i samband med markanvändning och stadsplanering, skyddande av det historiska arvet och miljön". I detta avsnitt kriminaliseras olika typer av beteenden: bygg- och anläggningsarbeten i grönområden eller områden av ekologiskt intresse (artikel 319), utsläpp och transport av avfall, andra utsläpp, buller, gruvdrift, stenbrytning osv. som kan ge stora skador på luft, mark eller vatten, eller allvarligt skada djur eller växter (artikel 325 ff.). Sådana gärningar straffas med fängelse, böter eller diskvalificering från vissa yrken och offentliga ämbeten. I strafflagen ges domare och domstolar dessutom befogenhet att på gärningsmannens bekostnad vidta de åtgärder som behövs för att återställa den ekologiska balans som rubbats av gärningsmannens agerande, tillsammans med andra skyddsåtgärder som behövs för att skydda de tillgångar som ska skyddas enligt föregående avsnitt (artikel 339).

Brott mot arbetstagare regleras i avdelning XV i bok II i strafflagen (artiklarna 311–318 i strafflagen). Följande straffas med böter eller fängelse: införande av arbetsvillkor eller former av anslutning till ett socialförsäkringssystem som skadar, upphäver eller begränsar arbetstagares lagstadgade rättigheter, kollektivavtal eller enskilda avtal (artikel 311), samtidig anställning av flera arbetstagare utan att registrera dem i lämpligt socialförsäkringssystem, eller utan relevant arbetstillstånd (artikel 311), eller anställning av tredjelandsmedborgare eller barn utan arbetstillstånd (artikel 311 bis), olaglig handel med arbetstagare, rekryteringsbedrägerier eller rekrytering under falska förespeglningar (artikel 312), bedrägeri i form av falska anställningsavtal för att locka en person att emigrera (artikel 313), allvarig diskriminering av en person som är anställd inom privat eller offentlig sektor på grund av hans eller hennes ideologi, religion eller övertygelse, etnicitet, ras eller nationella härkomst, kön, sexuella läggning, familjeförhållanden, sjukdom eller funktionsnedsättning, status som juridiskt eller fackligt ombud, relationer med andra arbetstagare inom företaget eller användning av något av de officiella språken i Spanien (artikel 314), begränsning av föreningsfriheten och strejkrätten (artikel 315), och brott mot bestämmelser om förebyggande av arbetsmiljörisker som riskerar arbetstagares liv, hälsa eller psykiska integritet (artikel 316).

Om brottet begås av en juridisk person straffas företagsledningen eller de personer som ansvarar för den berörda avdelningen, samt de personer som kände till brottet och kunde ha åtgärdat situationen men underlåtit att göra detta.

3. Jag har utsatts för människorättskränkningar utanför EU till följd av ett europeiskt transnationellt företags verksamhet. Kan jag vända mig till domstolarna i ert land om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Under vilka villkor kan jag göra gällande att mina rättigheter har kränkts? Var hittar jag mer information?

Organisk lag 6/1985 av den 1 juli 1985 om domstolsväsendet innehåller bestämmelser som fastställer den koppling mellan en viss handling och Spanien som måste finnas för att spanska domstolar ska ha behörighet.

På privaträttens område föreskrivs att de spanska domstolarna är behöriga att pröva varje talan som väcks i Spanien i enlighet med bestämmelserna i internationella fördrag och konventioner som Spanien är part i, EU-bestämmelser och spansk rätt (artikel 21). Om kåranden inte bor i Spanien har de spanska domstolarna behörighet i följande fall (artikel 22 quinques):

I ärenden som rör avtalsförpliktelser, om den förpliktelse som avses har fullgjorts eller måste fullgöras i Spanien.

I ärenden som rör utomobligatoriska förpliktelser.

Om målet rör verksamhet som en filial, en agentur eller ett driftställe bedriver i Spanien.

I ärenden som rör konsumentavtal kan konsumenterna väcka talan i Spanien om de eller motparten har hemvist i Spanien. Motparten kan endast väcka talan i Spanien om konsumenten har hemvist i Spanien.

På det straffrättsliga området kan domstolar pröva mål som rör brott och förseelser som begåtts i Spanien eller på spanska fartyg eller flygplan utan att detta påverkar tillämpningen av bestämmelser i internationella fördrag som Spanien är part i. Spanska domstolar har även behörighet vid brott som begåtts utanför Spanien om de som hålls straffrättsligt ansvariga är spanska medborgare eller tredjelandsmedborgare som har blivit spanska medborgare efter det att brottet begicks, med förbehåll för vissa villkor (artikel 23).

På det arbetsrättsliga området har spanska domstolar behörighet i följande fall (artikel 25):

1.° Vid rättigheter och skyldigheter som följer av anställningsavtal, om tjänsterna har tillhandahållits i Spanien eller avtalet undertecknades i Spanien, när kåranden har hemvist i Spanien eller har en agentur, filial, delegation eller annan typ av representation i Spanien, när arbetstagaren och arbetsgivaren är spanska medborgare, oavsett var tjänsterna tillhandahölls eller avtalet undertecknades, vid anställningsavtal för arbete ombord på fartyg om avtalet följer av ett anställningserbjudande som en spansk arbetstagare fick i Spanien.

- 2.° Vid granskning av huruvida kollektivavtal som undertecknats i Spanien och krav till följd av kollektiva arbetsrättsliga tvister i Spanien följer lagen.
- 3.° Vid socialförsäkringsanspråk mot spanska enheter eller enheter som har sitt säte, sin agentur, sin delegation eller någon annan representation i Spanien.

4. Kan ombudsmannainstitutioner, jämställdhetsorgan eller nationella människorättsinstitutioner ge stöd åt offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av europeiska transnationella företag utanför EU? Kan dessa organ utreda mitt ärende om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Finns det några andra offentliga organ (t.ex. arbets- eller miljöinspektioner) i ert land som kan utreda ärendet? Var hittar jag information om mina rättigheter?

I Spanien utövas ombudsmannens (*Defensor del Pueblo*) verksamhet av det spanska parlamentets högkommissarie (*Alto Comisionado de las Cortes Generales*), som ansvarar för att försvara medborgarnas grundläggande rättigheter och friheter genom att övervaka de spanska regeringsorganens verksamhet.

Alla medborgare kan (kostnadsfritt) begära att ombudsmannen ska vidta åtgärder för att utreda oegentligheter som spanska regeringsorgan eller deras personal påstås ha begått. Ombudsmannen kan också på eget initiativ ingripa i fall som han eller hon har fått kännedom om, även om inget klagomål har ingetts. Ombudsmannens befogenheter gäller dock inte multinationella företags verksamhet utanför EU.

Ombudsmannen överlämnar varje år en rapport om sin verksamhet till det spanska parlamentet. Ombudsmannen kan även publicera särskilda rapporter i ärenden som han eller hon anser är allvarliga, brådskande eller förtjänar att särskilt uppmärksammas.

Mer information om detta finns [här](#).

I Spanien utförs arbetsinspektioner av arbets- och socialförsäkringsinspektionen (*Inspección de Trabajo y Seguridad Social*). Inspektionerna rapporteras till ministeriet för arbetsmarknadsfrågor, migrationsfrågor och social trygghet (*Ministerio de Trabajo, Migraciones y Seguridad Social*). Arbets- och socialförsäkringsinspektionen har befogenhet att övervaka efterlevnaden av arbetsrättsliga bestämmelser och se till att relevanta skyldigheter fullgörs. Den ger även råd och medverkar i förlikning, medling och skiljeförfaranden.

Alla som får kännedom om eventuella överträdelse inom arbetsinspektionens ansvarsområde (frågor som rör arbetsmarknaden, arbetsmiljö, social trygghet, sysselsättning osv.) kan använda sig av dess tjänster. Klagomål kan inges personligen (vid en regional arbets- och socialförsäkringsinspektion), elektroniskt via webbplatsen för ministeriet för arbetsmarknadsfrågor, migrationsfrågor och social trygghet, eller per post.

Mer information finns [här](#).

Miljöinspektioner är de spanska regionala regeringarnas ansvar. Dessa vidtar de åtgärder som behövs för att straffa överträdelse på miljöområdet. I lag 26 /2007 av den 23 oktober 2007 fastställs att den som bedriver näringsverksamhet är skyldig att åtgärda eventuella miljöskador. Vid brottslig verksamhet ska de straffrättsliga bestämmelser som det hänvisas till i fråga 2 tillämpas. I så fall gäller även ovannämnda regler om skadestånd och civilrättsliga anspråk.

5. Har ert land ålagt europeiska transnationella företag att införa klagomålsmekanismer eller medlingstjänster för kränkningar till följd av företagens affärsverksamhet? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som skett utanför EU? Vem ansvarar för övervakningen av dessa verksamheter i ert land? Går det att få tillgång till offentliga rapporter med information om hur systemet fungerar?

Sådana tvister kan inte lösas genom det spanska system för medling på privaträttens område som beskrivs i lag 5/2012 av den 6 juli 2012 om medling på privaträttens område. I den lagen görs det nämligen undantag för tvister som rör oförytterliga rättigheter (artikel 2).

Beslutet av den 1 september 2017 från statssekreteraren för utrikesfrågor om offentliggörandet av den nationella handlingsplanen om företagande och mänskliga rättigheter (som offentliggjordes i Spaniens officiella kungörelseorgan den 14 september 2017) är relevant i detta avseende. I handlingsplanen diskuteras behovet av effektiva åtgärder för att skydda de mänskliga rättigheterna inom företagsvärlden och för att reglera rättsliga, utomrättsliga och administrativa mekanismer för att ge tillgång till rättslig prövning om sådana rättigheter kränks.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag är ett sårbart offer som begär gottgörelse för företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader täcks av rättshjälpen? Har jag samma rätt till rättshjälp även om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU?

I artikel 119 i den spanska konstitutionen fastställs rätten till rättshjälp i de fall som föreskrivs i lag och i alla fall där en kärande saknar tillräckliga medel för att väcka talan. De konstitutionella rättigheterna genomförs i lag 1/1996 av den 10 januari 1996 om kostnadsfri rättshjälp. Offer för människorättskränkningar som begåtts av företag kan beviljas rättshjälp om deras ekonomiska tillgångar inte överstiger det tröskelvärde som fastställts i lag 1/1996. Detta tröskelvärde höjdes genom 2015 års ändring av lag 1/1996. För att öka det potentiella antalet rättshjälpsmottagare tas även hänsyn till vissa av sökandens personliga omständigheter, t.ex. familjeansvar. Den hjälp som ges omfattar tilldelning av offentlig försvarare, rättsligt bistånd och information om tillgängliga utomrättsliga möjligheter.

I lag 1/1996 regleras även beviljandet av kostnadsfri rättshjälp i gränsöverskridande rättsprocesser. Fysiska personer som är EU-medborgare eller tredjelandsmedborgare som lagligen uppehåller sig i en EU-medlemsstat kan få rättshjälp.

Rättshjälp beviljas endast i tvister på privaträttens område, och i utomrättsliga förfaranden i samband med tvister på privaträttens område, om parterna enligt lag är skyldiga att delta i förbandet eller den aktuella domstolen väljer att inleda ett sådant förfarande.

Senaste uppdatering: 17/01/2024

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Kroatien

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

Personer vars mänskliga rättigheterna har kränkts kan söka rättsligt skydd

i civilrättsliga förfaranden, där de kan få ersättning för skador, antingen materiella eller icke-materiella (icke-materiella om det gäller kränkning av personlighetsskyddet [\[1\]](#)).

i [straffrättsliga förfaranden](#), där skadelidande kan ha rätt till skadestånd för skador som uppkommit på grund av det begångna brottet.

Enligt artikel 1 i civilprocesslagen (*Zakon o parničnom postupku*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatiens officiella kungörelseorgan) nr 53/91, 91/92, 112/99, 129 /00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14 och 70/19) avser denna lag de förfaranderegler enligt vilka domstolar prövar och överlägger i förfaranden om grundläggande mänskliga och medborgarlaga rättigheter och skyldigheter, medborgarnas personliga relationer och familjerelationer, samt förfaranden inom arbetsrättsliga, handelsrättsliga, sakrättsliga och andra civilrättsliga förfaranden, såvida inte reglerna för något annat förfarande ska tillämpas enligt lag. I artikel 185 i civilprocesslagen föreskrivs det dessutom att civilrättsliga förfaranden ska inledas genom stämning.

I [arbetsrättsliga förfaranden](#), särskilt för fastställande av tidsfrister och planering av förhör, tar domstolen alltid särskild hänsyn till att arbetstvister måste lösas snabbt.

2. Har ni särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler vid miljöbrott och grov arbetsexploatering?

I artikel 43 i straffprocesslagen (*Zakon o kaznenom postupku*, NN nr 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17 och 126/19) finns en allmän förteckning över alla brottsoffers rättigheter (rätten till stödtjänster för brottsoffer, rätten till verkställig psykologisk hjälp och annan

experthjälp och stöd från myndigheter, organisationer eller institutioner som tillhandahåller hjälp till brottsoffer enligt lagen, rätten till skydd från hotelser och hämnd, rätten till skydd av offrets värdighet vid vittnesförhör, rätten att bli hörd utan onödigt dröjsmål när en brottsanmälan gjorts samt rätten att eventuella ytterligare förhör bara genomförs i den mån det krävs för det straffrättsliga förfarandet, rätten att åtföljas av en betrodd person i mål som offret deltar i, rätten att läkarundersökningar minimeras och endast utförs då det är absolut nödvändigt för det straffrättsliga förfarandet, rätten att yrka på åtal och enskilt åtal enligt bestämmelserna i strafflagen (*Kazneni zakon*), rätten att delta i straffrättsliga mål som målsägande, rätten att informeras om att en brottsanmälan har avvisats och om att åklagaren (*državni odvjetnik*) avstår från att väcka åtal, och rätten att ta över åtal från åklagare, rätten att bli meddelad av åklagaren om alla åtgärder som vidtagits med anledning av brottsoffrets anmälan och att inge klagan till en högre åklagare, rätten att bli meddelad, på begäran och utan onödigt dröjsmål, om att den tilltalade har släppts från häkte eller rymt, eller frigetts efter avtjänat fängelsestraff, samt om åtgärder som vidtagits för att skydda brottsoffret, rätten att bli informerad, på begäran, om alla slutliga beslut som avslutar det straffrättsliga förfarandet och andra lagstadgade rättigheter). I artikel 44 i straffprocesslagen fastställs särskilda rättigheter för offer för människohandel (som kan begås i syfte att utnyttja någons arbete genom tvångsarbete eller trældom), vilka utöver de rättigheter som föreskrivs i lagens artikel 43, även har rätt till kostnadsfri rådgivning innan de blir förhörda och till ett ombud som staten bekostar, att bli förhörda på polisstation eller åklagares kontor (*državno odvjetništvo*) av en person av samma kön, och, om möjligt, av samma person om det hålls fler förhör, att inte besvara frågor som inte gäller brottet utan handlar om brottsoffrets privatliv, att begära att bli förhörd med audiovisuella medel, till skydd av personuppgifter samt att begära att domstolsförhandlingarna hålls bakom lyckta dörrar.

I artikel 43a [i straffprocesslagen] och bestämmelserna om metoder för individuell bedömning av brottsoffer (*Pravilnik o načinu provedbe pojedinačne procjene žrtve*, NN nr 106/17, nedan kallade *bestämmelserna*) fastställs förfarandet vid individuell bedömning av brottsoffer för att avgöra behovet av särskilda skyddsåtgärder för brottsoffret, och om ett sådant behov föreligger, för att bedöma vilka särskilda skyddsåtgärder (däribland processrättsliga skyddsåtgärder, t.ex. särskilda förhörsmetoder, användning av kommunikationsteknik för att undvika visuell kontakt med gärningsmannen, domstolsförhandlingar bakom lyckta dörrar, förhör som görs av en person av samma kön och, om möjligt, av samma person om det hålls fler förhör, att bli åtföljd av en betrodd person, skydd av personuppgifter, kostnadsfri rådgivning på statens bekostnad samt andra lagstadgade åtgärder) som ska tillämpas. Hänsyn tas till det faktum att allvarlig brottslighet inbegriper, men inte är begränsad till, människohandel och organiserad brottslighet. Allvarlig brottslighet inbegriper alltså miljöbrott om de begås av en kriminell organisation.

Skyddet av brottsoffrets rättigheter i Kroatien säkerställs genom straffrättslig lagstiftning samt genom den kroatiska konstitutionen (*Ustav Republike Hrvatske*), och efterlevnaden säkerställs av nationella domstolar. När alla tillgängliga rättsmedel på nationell nivå har uttömts kan brottsoffer väcka talan vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i Strasbourg (Europadomstolen) som en sista utväg om de anser att en av deras grundläggande rättigheter, som säkerställs genom Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, har kränkts på nationell nivå.

3. Jag har utsatts för en människorättskränkning av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

Enligt artikel 27 i civilprocesslagen har kroatiska domstolar behörighet att pröva tvister med en internationell dimension när sådan behörighet är uttryckligen fastställd i lag eller i internationellt avtal.

När det gäller behörighet på privaträttens område föreskrivs det uttryckligen i lagen om internationell privaträtt (*Zakon o međunarodnom privatnom pravu*, NN nr 101/17) att Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (nedan kallad *Bryssel Iförordningen*) ska tillämpas inom dess tillämpningsområde, och den ska också tillämpas i situationer som rör tredjeländer.

Enligt grundregeln om behörighet i Bryssel Iförordningens artikel 4 ska talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han eller hon har medborgarskap. I artikel 63 föreskrivs det att juridiska personers hemvist ska vara den ort där deras stadgeenliga säte, huvudkontor eller huvudsakliga verksamhet finns.

Situationer där det kan väckas talan mot en svarande i en annan medlemsstat än den där han eller hon är bosatt anges i artiklarna 7–9 (särskilda behörighetsbestämmelser). Behörighet i mål om skadestånd utanför avtalsförhållanden regleras i artikel 7.2, där det fastställs att talan mot en person som har hemvist i en medlemsstat får väckas i en annan medlemsstat om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden vid domstolen på den ort där skadan inträffade eller kan inträffa.

I artikel 58 i lagen om internationell privaträtt föreskrivs dessutom den nödvändiga behörigheten enligt följande: om tillämpningen av bestämmelserna i den lagen eller andra kroatiska lagar eller internationella avtal som gäller i Kroatien inte ger behörighet med hänsyn till en svarande som är bosatt utanför EU, och om förfarandena inte kan eller rimligtvis inte förväntas kunna genomföras utomlands, har kroatiska domstolar behörighet om saken har tillräcklig anknytning till Kroatien för att det ska vara lämpligt att genomföra förfarandet i Kroatien.

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut för mänskliga rättigheter stödja offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Kan dessa organisationer utreda mitt fall om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) i ert land som kan utreda mitt fall? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Enligt ombudsmannalagen (*Zakon o pučkom pravobranitelju*) ansvarar den kroatiska ombudsmannen bara för att behandla klagomål om brott och oegentligheter som begås av nationella myndigheter, lokala och regionala självstyrande enheter samt juridiska personer som är offentliga myndigheter. Det betyder följaktligen att utredningar som gäller klagomål om brott inom den privata sektorn inte är tillåtna. Enligt artikel 20 ska dessutom de som anser att deras konstitutionella eller lagliga rättigheter och friheter hotas eller kränks till följd av olagligt eller oegentligt agerande av dessa myndigheter kunna väcka talan vid behörig domstol. En person som vill inge klagan till ombudsmannen (*Ured pučkog pravobranitelja*) behöver följaktligen inte vara EU-medborgare, men ett förhandsvillkor för att ombudsmannen ska beakta klagan är att en (eller flera) av myndigheterna har kränkt de mänskliga rättigheterna. Eftersom det ofta inkommer klagomål som rör den privata sektorn till Kroatiens ombudsman tas dock medborgarnas erfarenheter och klagomål upp i både årliga rapporter och i rättsliga förfaranden för att förespråka särskilda åtgärder, utan vilka det inte vore möjligt att uppnå bättre brottsbekämpning och skydd för medborgarna. Å andra sidan kan antidiskrimineringslagen (*Zakon o suzbijanju diskriminacije*) tillämpas på samtliga nationella myndigheter, lokala och regionala självstyrande enheter och juridiska personer som är offentliga myndigheter. Den kan även tillämpas på alla juridiska och fysiska personer, särskilt inom det arbetsrättsliga området, tillgång till verksamhet som egenföretagare och anställning, inklusive urvalskriterier, såväl som villkor för rekrytering och befordran, tillgång till alla typer av yrkesvägledning, fortbildning och omskolning, utbildning, forskning och sport, social trygghet, inklusive socialt bistånd, pensions- och sjukförsäkring, rättsväsen och förvaltning, offentlig information och medierna, tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster, medlemskap och aktiviteter i arbetstagarorganisationer, politiska partier eller andra typer av organisationer sam deltagande i kulturellt eller konstnärligt skapande.

I egenskap av central antidiskrimineringsmyndighet mottar ombudsmannen dessutom rapporter från samtliga fysiska och juridiska personer och granskar enskilda rapporter. Ombudsmannen kan därför utfärda icke rättsligt bindande rekommendationer, yttranden, förslag och varningar för att komma till rätta med diskriminering och skydda rättigheterna för den som är diskriminerad. Ombudsmannen kan även delta i rättegångar som intervenient för den som ingett klagomål om diskriminering, eller väcka gemensam talan som skydd mot diskriminering om han bevisar att det är sannolikt att svarandens agerande har kränkt rätten till likabehandling för ett stort antal personer på grund av deras koppling till de rättigheter och värderingar som erkänns i lagen (ras eller

etnicitet, hudfärg, kön, språk, religion, politisk uppfattning eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, medlemskap i fackförening, utbildning, social status, civilstånd eller familjestatus, ålder, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, genetiskt arv, könsidentitet eller könsuttryck eller sexuell läggning). En person som har rätt att inge klagan om diskriminering till ombudsmannen behöver inte heller vara EU-medborgare.

Enligt den nya [visselblåsarlagen](#) (*Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti*), som är i kraft sedan den 1 juli 2019, kan visselblåsare kontakta ombudsmannen i syfte att söka skydd för sina rättigheter, om de visar att de sannolikt är eller kan bli drabbade av skada för att de anmäler oegentligheter. Enligt den lagen behöver den som vill inge klagan inte vara EU-medborgare, och ombudsmannen kan vidta åtgärder för att skydda visselblåsare från offentlig eller privat sektor (observera: i lagen definieras visselblåsare som *en person som fått kännedom om och har anmält oegentligheter i samband med utförandet av arbete för arbetsgivaren, exempelvis överträdelse av lagar, föreskrifter, bestämmelser, etiska regler och uppförandekoder eller interna företagsbeslut*). Det bör betonas att utförande av arbete, utöver anställning, även omfattar volontärarbete, tillfälliga anställningar, studentjobb osv. En visselblåsare kan även vara en person som deltagit i ett rekryteringsförfarande i egenskap av sökande.

Som en del av ansvarsfullt företagande, dvs. skyddet av mänskliga rättigheter, särskilt arbetstagares rättigheter samt miljöskydd, ska dessutom Kroatien som anslutande land i OECD:s investeringskommitté, i dess egenskap av opartisk och övervakande arbetsgrupp, genomföra följande riktlinjer: lämna information om ansvarsfullt företagande på sin webbplats, behandla förfrågningar, media för att lösa problem som beror på eventuellt ansvarslost företagande och kommunicera med berörda parter för att undvika rättstvister.

Kroatien har dessutom inrättat ett statligt inspektorat (*Državni inspektorat*), bestående av behöriga avdelningar och tjänsteställen (t.ex. arbetsmiljöavdelningen och avdelningen för anställningsförhållanden).

Mer information om ansvarsområdena och befogenheterna för det statliga inspektoratet och ovanstående avdelningar finns på följande länkar:

 [Kontaktuppgifter:](#)

 [Arbetsmiljöavdelningen](#)

 [Avdelningen för anställningsförhållanden](#)

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land? Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

Kroatien ålägger inte obligatorisk medling för företagsrelaterade människorättskränkningar. För konsumenttvister mellan konsumenter och näringsidkare regleras medlingen av lagen om alternativ konsumenttvistlösning (*Zakon o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova*, NN nr 121/16 och 32/19) som införlivar EU:s direktiv och bestämmelser om konsumenttvistlösning. När det gäller skydd av mänskliga rättigheter och andra rättighetsrelaterade tvister kan medling föreslås i något av Kroatens centrum för medling. Där kan tvister lösas utifrån parternas intressen.

Titta på relevanta ämnessidor för att hitta mer information om följande:

[Medling i medlemsstaterna](#)

[Hitta en medlare](#)

 [Alternativ konsumenttvistlösning](#)

 [Centrum för medling](#)

Enligt konsumentskyddslagen (*Zakon o zaštiti potrošača*) ska näringsidkare ge konsumenten möjlighet att inlämna klagomål per post, fax eller e-post.

Enligt lagen om statligt inspektorat (*Zakon o državnom inspektoratu*) kan framställningar med information om uppgiftslämnaren (förnamn, efternamn och bostadsadress) och uppgift om regelvidrigt agerande användas som grund för inspektion.

När det gäller anställda vid multinationella företag krävs enligt arbetslagen (*Zakon o radu*) att arbetsgivare med minst 20 anställda utser en person som i samarbete med arbetsgivaren ska ta emot och lösa klagomål som gäller skydd av arbetstagares värdighet.

Dessa åtgärder övervakas av [det statliga inspektoratet](#).

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen? Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

Ett offer som begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar har samma rättigheter som andra offer i straffrättsliga förfaranden. Mer information finns på europeiska e-juridikportalen:

[Rättigheter för brottsoffer i straffrättsliga förfaranden](#)

[Ersättning till brottsoffer](#)

Enligt lagen om kostnadsfri rättshjälp (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*), har följande personer rätt till gratis rättshjälp:

Kroatiska medborgare.

Barn som inte är kroatiska medborgare men befinner sig i Kroatien utan att vara i sällskap med en vuxen som enligt lag ansvarar för dem.

Utlänningar med tillfälligt uppehållstillstånd, under förutsättning att det tillämpas ömsesidigt, och utlänningar med permanent uppehållstillstånd.

Utlänningar som fått tillfälligt skydd.

Utlänningar som vistas olagligt och utlänningar som är på kortare vistelse, i förfaranden om utvisning eller återvändande.

Asylsökande, personer med asylstatus och utlänningar med status som subsidiärt skyddsbehövande och deras familjemedlemmar som är lagligen bosatta i Kroatien, i förfaranden där de inte får rättsligt bistånd enligt särskild lagstiftning.

Enligt lagen om kostnadsfri rättshjälp (NN nr 143/13 och 98/19) regleras villkoren och förfarandet genom vilket mindre gynnade personer kan utöva sin rätt till juridisk rådgivning och tillgång till domstol och andra offentligrättsliga organ i civila och administrativa ärenden.

Enligt lagen om kostnadsfri rättshjälp har följande personer, utöver kroatiska medborgare, rätt till gratis rättshjälp:

Barn som inte är kroatiska medborgare men befinner sig i Kroatien utan att vara i sällskap med en vuxen som enligt lag ansvarar för dem.

Utlänningar med tillfälligt uppehållstillstånd, under förutsättning att det tillämpas ömsesidigt, och utlänningar med permanent uppehållstillstånd.

Utlänningar som fått tillfälligt skydd.

Utlänningar som vistas olagligt och utlänningar som är på kortare vistelse, i förfaranden om utvisning eller återvändande.

Asylsökande, personer med asylstatus och utlänningar med status som subsidiärt skyddsbehövande och deras familjemedlemmar som är lagligen bosatta i Kroatien, i förfaranden där de inte får rättsligt bistånd enligt särskild lagstiftning.

Personer som får kostnadsfri rättshjälp kan utöva sin rätt till primär och/eller sekundär rättshjälp enligt villkor som fastställts i lag.

Primär rättshjälp omfattar allmän rättslig information, juridisk rådgivning, inlagor till offentliga organ, Europadomstolen och internationella organisationer i enlighet med internationella avtal och interna arbetsordningar, ombud vid förfaranden i offentliga organ samt rättshjälp vid tvistlösning utanför domstol.

Rättshjälpen tillhandahålls av administrativa organ i distrikten och i Zagreb (*Grad Zagreb*) samt av godkända organisationer och rättshjälpsbyråer, och kan avse alla slags rättsliga ärenden. Förfarandet för primär rättshjälp inleds genom att man tar direkt kontakt med en tillhandahållare av rättshjälp, som efter eget gottfinnande avgör om kraven för primär rättshjälp är uppfyllda.

Sekundär rättshjälp omfattar juridisk rådgivning, inlagor i förfaranden för skydd av arbetstagares rättigheter gentemot arbetsgivaren, inlagor och representation vid rättstvister och rättsligt bistånd vid förlikning. Sekundär rättshjälp ges av juridiska ombud. Sekundär rättshjälp omfattar även befrielse från betalning av rättegångskostnader och domstolsavgifter.

För att sekundär rättshjälp ska beviljas i form av inlagor och representation vid tvister samt befrielse från betalning av domstolsavgifter måste den sökandes ekonomiska förhållanden uppfylla de krav som fastställts i lagen om kostnadsfri rättshjälp. Kraven är att den totala månadsinkomsten för sökande och medlemmar i deras hushåll inte får överstiga skattebasen per medlem (3 326 kuna) och att det totala värdet av de tillgångar som ägs av sökande och medlemmar i deras hushåll inte överstiger 60 skattebasbelopp (199 560 kuna).

Utöver att uppfylla de ekonomiska kraven måste man ansöka om sekundär rättshjälp i förfaranden som gäller sakrätt i fast egendom, förutom förfaranden om fastighetsregister, anställningsförhållanden,

familjeförhållanden, förutom förfaranden om äktenskapsskillnad efter gemensam ansökan om makarna inte har några gemensamma eller adopterade minderåriga barn eller vuxna barn som de är vårdnadshavare för,

verkställighets- och säkerhetsförfaranden för indrivning eller säkrande av fordringar som uppkommit i förfaranden där rättshjälp kan beviljas enligt bestämmelserna i lagen om kostnadsfri rättshjälp, förlikning,

i undantagsfall, i alla övriga administrativa och civilrättsliga förfaranden när sådant behov uppstår på grund av de sökandes och deras hushållsmedlemmars särskilda livssituationer, i enlighet med det grundläggandet syftet med lagen om kostnadsfri rättshjälp.

Förfarandet för att beviljas sekundär rättshjälp inleds med en ansökan till behörig myndighet i distriktet eller i Zagreb. Ansökan inlämnas på ett standardformulär och innehåller de sökandes och deras hushållsmedlemmars samtycke till att myndigheterna får åtkomst till alla uppgifter om deras totala inkomst och tillgångar samt sökandens bekräftelse på att den lämnade informationen är korrekt och fullständig.

Om en sökande uppfyller de rättsliga kraven för att utöva sin rätt till sekundär rättshjälp kommer behörig myndighet att fatta ett beslut om beviljande av sekundär rättshjälp. I beslutet anges det vilken typ av rättshjälp som beviljats, och i vilken omfattning. I beslutet om beviljande av sekundär rättshjälp krävs fullständig eller partiell säkerhet för betalning av kostnaderna för rättshjälp, beroende på de sökandes och deras hushållsmedlemmars totala månadsinkomst. I beslutet om sekundär rättshjälp anges även vilken advokat som ska ge sekundär rättshjälp.

Om sökanden inte uppfyller kraven för sekundär rättshjälp avslås ansökan. Sökanden kan överklaga avslag på ansökan till justitieministeriet (*Ministarstvo pravosuđa*). Administrativa ärenden kan inledas mot justitieministeriets beslut att ogilla överklagandet.

Om rättshjälpsmottagaren är den tappande parten, det vill säga inte är framgångsrik i det förfarande som sekundär rättshjälp har beviljats för, behöver vederbörande inte ersätta kostnaderna för rättshjälp. Det innebär dock inte att mottagaren av sekundär rättshjälp som är tappande part undantas från betalning av motpartens rättegångskostnader. Beslut om detta fattas i domstolen i enlighet med rättegångsreglerna.

Kostnadsfri rättshjälp kan även beviljas vid gränsöverskridande tvister. I lagen om kostnadsfri rättshjälp definieras gränsöverskridande tvister som tvister där den som söker rättshjälp har sin hemvist eller vistelseort i en annan EU-medlemsstat än domstolens medlemsstat, eller den medlemsstat där det rättsliga avgörandet ska verkställas.

Rättshjälp vid gränsöverskridande tvister beviljas på privaträttens område samt vid medlingsförfaranden, tvistlösning utanför domstol, verkställighet av handlingar som upprättats av juridiskt utbildad tjänstemän samt juridisk rådgivning i sådana förfaranden. Bestämmelserna om rättshjälp vid gränsöverskridande tvister tillämpas inte i skatte- och tullförfaranden- samt andra administrativa förfaranden.

Personer som ansöker om rättshjälp vid gränsöverskridande tvister beviljas rättshjälp om de uppfyller kraven i lagen om kostnadsfri rättshjälp. Undantagsvis kan rättshjälp beviljas sökande som inte uppfyller kraven för rättshjälp i lagen om kostnadsfri rättshjälp, om sökande kan styrka att de inte kan betala rättegångskostnaderna på grund av mycket högre levnadskostnader i den medlemsstat där den rättshjälpsökande har sin hemvist eller vanliga vistelseort än i Kroatien.

I Kroatien är det sökande eller behörig myndighet i den medlemsstat där sökande har sin hemvist eller vanliga vistelseort (översändande myndighet) som lämnar in ansökan om rättshjälp till justitieministeriet (mottagande myndighet). Formulär och bifogade handlingar ska lämnas in på kroatiska. Annars kommer ansökan att avslås.

Justitieministeriet avslår ansökan om en tvist där sökanden begär rättshjälp inte är en gränsöverskridande tvist eller om sökanden inte har rätt till rättshjälp i gränsöverskridande tvister. Överklaganden av justitieministeriets beslut är inte tillåtna, även om administrativa förfaranden kan inledas.

Kostnadsfri rättshjälp kan beviljas personer som inte är bosatta inom EU, om inte annat följer av bestämmelserna om bilaterala och multilaterala avtal som är bindande för Kroatien.

Mer information om rättshjälp i Kroatien finns på webbplatsen

[Rättshjälp](#)

[1] Personlighetsskydd: rätten till liv, fysisk och psykisk hälsa, anseende, heder, värdighet, namn, privatlivets och familjelivets helgd, frihet osv.

Senaste uppdatering: 09/02/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Cypern

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

Enligt bestämmelserna i lag 174/1989 om arbetsgivares ansvar (obligatorisk försäkring), i dess ändrade lydelse, har arbetstagare som utsatts för företagsrelaterade kränkningar av sina mänskliga rättigheter rätt till ersättning vid en arbetsplatsolycka (dödsfall eller kroppsskada) som orsakats av och som inträffat under deras anställning, eller vid en arbetssjukdom som orsakats av deras arbete. Enligt lagen måste alla arbetsgivare teckna en försäkring som skyddar dem mot ansvar vid en arbetsplatsolycka eller arbetssjukdom som drabbar en anställd. Detta krav gäller även vid anställning av personer med hemvist i Cypern som arbetar utomlands och som drabbas av en olycka eller arbetssjukdom. I lagen fastställs den lägsta ersättningen för varje olycka eller arbetssjukdom som en anställd drabbas av (160 000 euro) eller för varje enskilt fall eller grupp av fall som orsakas av samma händelse (3 415 000 euro), inklusive utlägg och ränta.

För att få ett högre skadestånd än den lagstadgade ersättningen måste den anställde väcka talan vid domstol.

Arbetsinspektionens inspektörer utför inspektioner av arbetsgivares filialer/driftställen för att kontrollera att arbetsgivarna följer arbetsmiljölagstiftningen. De kontrollerar även om det finns något dokument som styrker att arbetsgivaren har tecknat den obligatoriska ansvarsförsäkringen.

2. Har ni särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler vid miljöbrott och grov arbetsexploatering?

Se svaret på fråga 1 ovan.

3. Jag har utsatts för en människorättskränkning av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

Nej, någon sådan möjlighet finns inte. Grundat på de uppgifter som anges i frågan verkar det inte finnas den anknytning till Cypern som krävs för att de cypriotiska domstolarna ska vara behöriga att pröva ärendet.

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut för mänskliga rättigheter stödja offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Kan dessa organisationer utreda mitt fall om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) i ert land som kan utreda mitt fall? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Nej. Tredjelandsmedborgare som påstår sig ha utsatts för människorättskränkningar får motsvarande skydd av oberoende institutioner, förutsatt att brottet begicks i Cypern.

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land? Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

I förordning (EU) nr 524/2013 om tvistlösning online vid konsumenttvister åläggs företag med nätbutiker att tillhandahålla information om plattformen för tvistlösning online på sina webbplatser.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor?

Varje fysisk person vars mänskliga rättigheter har kränkts har rätt till rättshjälp om de bor i Cypern, oavsett om de är cypriotiska medborgare eller EU-medborgare.

Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen?

Rättshjälp beviljas för tillgång till advokat, juridisk rådgivning, och juridiskt ombud i domstol.

Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

Nej.

Senaste uppdatering: 11/04/2022

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Lettland

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

Enligt [artikel 1.1 i civilprocesslagen](#) har varje privatperson och juridisk person rätt till rättsligt försvar för sina kränkta eller ifrågasatta medborgerliga rättigheter eller legitima intressen. Om den enskilda individen anser att han eller hon har fallit offer för företagsrelaterade brott mot de mänskliga rättigheterna som kränker dennes medborgerliga rättigheter, kan personen i fråga väcka talan vid en allmän domstol.

Enligt artikel 1635 i [civillagen](#) ger varje kränkning av rättigheter, varje felaktig handling i sig som leder till skada (även moralisk skada), offret rätt att söka gottgörelse från gärningsmannen i den mån han eller hon kan skyllas för denna handling. Moralisk skada avser fysiskt eller psykiskt lidande som orsakats av kränkning av offrens icke-materiella rättigheter eller icke-materiella förmåner till följd av de felaktiga handlingarna. Avhjälpande åtgärder för moralisk skada ska fastställas av domstolen efter eget gottfinnande, med beaktande av den moraliska skadans allvar och konsekvenser. Om det framkommer att en oegentlighet utgör en brottslig handling mot en persons liv, hälsa, moral, sexuella okränkbarhet, frihet, heder eller respekt, eller mot en familj eller en minderårig, antas offret ha lidit moralisk skada till följd av handlingen. I andra fall måste offret bevisa den moralisk skadan. En handling här ska förstås i vidare bemärkelse där begreppet inte bara omfattar själva handlingen utan även underlåtenhet att agera, dvs. underlåtenhet att handla.

2. Har ni särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler vid miljöbrott och grov arbetsexploatering?

Ansvar för lagstridiga handlingar som är inskrivna i civilagen omfattar alla kränkningar av rättigheter och brott, inbegripet grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

3. Jag har utsatts för en människorättskränkning av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

Om varken svaranden eller käranden har sin hemvist eller sin officiella adress i Lettland, och om överträdelsen inte inträffade i Lettland, kommer lettiska domstolar med största sannolikhet inte att vara behöriga i fråga om civilmålet.

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut för mänskliga rättigheter stödja offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Kan dessa organisationer utreda mitt fall om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) i ert land som kan utreda mitt fall? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Ombudsmannen i Lettland heter [tiesībsargs](#). Ombudsmannen arbetar i enlighet med det mål som fastställs i [ombudsmannalagen](#), dvs. att främja skyddet av de mänskliga rättigheterna och se till att statens myndighetsutövande sker på ett legitimt och ändamålsenligt sätt och i enlighet med principen om god förvaltning.

Ombudsmannen får endast involveras för att lösa frågor där statliga förvaltningsmyndigheter kränker en persons mänskliga rättigheter enligt föreskrifterna i Republiken Lettlands författning *Satversme* och internationella handlingar på människorättsområdet, när de fattar ett beslut eller, när det gäller den lagstiftande församlingen, när de antar en lagstiftningsakt. Vid utövandet av ombudsmannens befogenheter är en myndighet en statlig förvaltning eller en lokal myndighet, eller deras tjänstemän, samt personer som utför uppgifter som delegerats av den statliga förvaltningen.

Om den enskilda individen utsätts för en kränkning av principen om icke-diskriminering får ombudsmannen lämna sin bedömning och sina rekommendationer även till privaträttsliga juridiska personer och privatpersoner.

Ombudsmannens befogenheter sträcker sig dock inte till bedömningar av europeiska transnationella bolags handlingar utanför EU.

[Statens arbetsinspektion](#) ansvarar för kontroll och övervakning av företags agerande i fråga om anställningsförhållanden.

Företags agerande på miljöområdet kontrolleras av den [statliga miljömyndigheten](#), som ansvarar för att övervaka efterlevnaden av lagstiftningen på områdena miljöskydd, strålsäkerhet och kärnsäkerhet samt användningen av naturresurser.

Om en enskild person felaktigt anmäler en oegentlighet hos den behöriga myndigheten, dvs. inte känner till att det inte ligger inom den berörda myndighetens ansvarsområde att svara på den fråga som avses i den enskildes anmälan, i enlighet med bestämmelserna i lagen om inlagor, måste myndigheten informera den enskilde om vilken myndighet som är behörig i ärendet eller, i förekommande fall, vidarebefordra anmälan till den myndighet som är behörig att undersöka den.

Det bör därför noteras att ombudsmannainstitutionen är en alternativ tvistlösningsmekanism för skydd av mänskliga rättigheter vid kränkningar, som bygger på ombudsmannens personliga auktoritet, eftersom ombudsmannens rekommendationer inte är rättsligt bindande. Ett överklagande till ombudsmannen anses inte inleda ett överklagandeförfarande, och den anmälade parten i förfarandet bör ta hänsyn till att ett sådant överklagande varken upphäver giltigheten av förvaltningsförfordningen eller tidsfristen för överklagande. Ombudsmannens uppgift är dock att främja allmänhetens medvetenhet om och förståelse för de mänskliga rättigheterna, mekanismer för deras skydd och ombudsmannens arbete. Ombudsmannen kan därför ge en enskild person råd om mekanismerna för skydd av de kränkta rättigheterna i varje enskilt fall.

Alla som anser att deras mänskliga rättigheter har kränkts kan, utan hinder av deras nationalitet, vända sig till ombudsmannen.

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land? Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

Det finns ingen information om lagstiftningsakter som ålägger europeiska transnationella företag att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för överträdelser till följd av deras affärsverksamhet.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen? Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

Rätten till statligt finansierad rättshjälp beror på ärendets kategori och individens status. Rättshjälp omfattar juridisk rådgivning, upprättande av rättegångshandlingar för domstolen och rättshjälp vid domstolsförhandlingen. En person som är part i ett civilrättsligt mål är undantagen från de domstolskostnader som ska betalas till den nationella budgeten, och domstolen måste tillhandahålla statligt finansierade översättningstjänster om personen inte talar handläggningsspråket.

I **civilrättsliga mål** (med de undantag som anges i lagen) och i förvaltningsmål där ett beslut av familjedomstolen om skydd av ett barns rättigheter och rättsliga intressen bestrids, har den person som är lagligen bosatt i Lettland rätt till rättshjälp om vederbörande har erhållit status som en låginkomsttagare eller som en person i behov av hjälp från lokala myndigheter eller om vederbörande befinner sig i en särskild situation, dvs. om han eller hon oväntat och av skäl utanför hans eller hennes kontroll befinner sig i en situation som förhindrar honom eller henne från att säkerställa skyddet av sina rättigheter, eller om personen är helt beroende av staten eller den lokala regeringen.

Personer som är bosatta i en EU-medlemsstat har rätt till rättshjälp vid gränsöverskridande tvister i civilrättsliga mål om deras särskilda omständigheter och inkomstnivå hindrar dem från att skydda sina rättigheter.

Andra personer (inbegripet personer som är bosatta utanför EU) har rätt till rättshjälp i enlighet med Lettlands internationella åtaganden och om deras särskilda omständigheter och inkomstnivå hindrar dem från att skydda sina rättigheter.

I civilrättsliga mål som enskilda driver på egen hand eller med hjälp av advokat (dvs. civilrättsliga mål som faller under ekonomidomstolens behörighet och som härrör från avtalsrätt, om fordringsbeloppet överstiger 150 000 euro, och mål som rör skydd av affärshemligheter mot olagligt förvärv, användning och utlämnande), har den enskilde rätt till rättshjälp om deras inkomst inte överstiger den månatliga minimilönen i Lettland, deras ekonomiska situation gör dem berättigade till rättshjälp och de har betalat avgiften för tillhandahållande av rättshjälp.

Rättshjälp i **förvaltningsmål** beviljas av domstolen (domaren) på den enskildes begäran, med beaktande av målets komplexitet och den enskildes ekonomiska situation.

Rättshjälp i **straffrättsliga förfaranden** beviljas av den part som genomför förfarandet (utredaren, åklagaren eller domaren). Rättshjälp ges på begäran till personer som har rätt till försvar och till brottsoffer i de fall där lagen föreskriver det.

Ytterligare information finns på webbplatsen för den rättsliga förvaltningen:

 [Infografik – rättshjälp från staten i olika ärendekategorier](#) (LV)

 [Information – statligt säkerställt rättshjälp](#) (EN)

 [Översikt – rättshjälp från staten](#) (EN)

 [Rättshjälp i gränsöverskridande tvister](#) (EN)

Senaste uppdatering: 12/02/2024

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Malta

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

Den som utsatts för människorättskränkningar har rätt att väcka talan vid domstol för att kräva upprättelse och skadestånd. Detta gäller oavsett om kränkningarna är företagsrelaterade eller inte.

2. Har ni särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler vid miljöbrott och grov arbetsexploatering?

Det finns inte några särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Alla ärenden som rör kränkningar av de mänskliga rättigheterna behandlas på samma sätt.

3. Jag har utsatts för en människorättskränkning av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

Rätten är territoriell. Vilket lands lag som ska tillämpas (*lex fori*) ska fastställas i enlighet med internationell privaträtt, om det inte finns något avtal mellan parterna som förhindrar valet av tillämplig lag.

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut för mänskliga rättigheter stödja offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Kan dessa organisationer utreda mitt fall om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) i ert land som kan utreda mitt fall? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Enligt artikel 64A i Maltas författning och artiklarna i ombudsmannalagen har Maltas ombudsman till uppgift att "utreda åtgärder som vidtagits av eller för regeringen, eller av någon annan myndighet, organ eller person som föreskrivs i lag (däribland en myndighet, ett organ eller ett kontor som inrättats genom denna författning), om åtgärderna vidtagits i samband med deras myndighetsutövning".

Enligt artikel 12.1 i ombudsmannalagen begränsas ombudsmannens behörighet till att utreda klagomål rörande

"a) regeringen, inklusive ministerier eller andra regeringsorgan, ministrar eller statssekreterare, offentliga tjänstemän eller andra medlemmar av eller anställda vid ovannämnda myndigheter,

b) lagstadgade organ, och partnerskap eller andra organ som regeringen eller ett eller flera av ovannämnda organ ensamma eller tillsammans har en kontrollerande andel av eller utövar faktisk kontroll över, inklusive varje direktör, medlem, chef eller annan befattningshavare vid ett sådant organ eller partnerskap eller dess ledningsorgan (nedan gemensamt kallade organisation), och

c) kommunfullmäktige och deras utskott, borgmästare, kommunalråd och anställda inom all kommunal förvaltning."

Ombudsmannen har inget specifikt och formellt mandat att utreda ärenden som rör kränkningar av eller hot mot mänskliga rättigheter eller att ge de drabbade möjlighet till rättslig prövning eller att främja och skydda medborgarnas mänskliga rättigheter.

De uppgifter som fastställs i artikel 22.1 i ombudsmannalagen är dock tillräckligt breda för att ge ombudsmannen möjlighet att utan begränsningar ingripa på människorättsområdet genom att

utreda klagomål som har ett människorättsinslag,

uppmärksamma myndigheterna på hot mot medborgares mänskliga rättigheter,

i händelse av kränkning, bidra till att lösa situationen genom att utfärda rekommendationer för att lösa frågan på ett rättvist och effektivt sätt och undvika en rättsprocess.

Ombudsmannens behörighet omfattar alla personer som anser sig ha drabbats, oavsett deras nationalitet eller ursprung, förutsatt att den personen har ett personligt intresse i den sakfråga som klagomålet gäller. Med "person" avses här både fysiska och juridiska personer.

De myndigheter eller institutioner som omfattas av ombudsmannens behörighet är skyldiga att skydda mänskliga rättigheter och se till att dessa upprätthålls.

Även om ombudsmannens mandat begränsas till offentliga myndigheter kan ombudsmannen därför även ta hänsyn till situationer där personer som har utsatts för företagsrelaterade människorättskränkningar påstår att deras rättigheter kränktes på grund av att en offentlig myndighet eller institution underlät att ge dem det skydd de hade rätt till.

Ombudsmannen kan utreda alla ärenden, även om den person som inger klagomålet inte är EU-medborgare eller inte bor i EU, förutsatt att den sakfråga som klagomålet gäller omfattas av ombudsmannens behörighet. Om den sakfråga som klagomålet gäller omfattas av ombudsmannens behörighet, eller av en annan lokal myndighets eller tillsynsmyndighets behörighet, har dessutom alla drabbade rätt till rättsligt skydd.

Ombudsmannens behörighet beror således inte på sakfrågan eller om den drabbade bor i Malta, utan på det fel som den myndighet som omfattas av ombudsmannens behörighet påstås ha gjort sig skyldig till.

Andra offentliga inrättningar som man kan vända sig till i Malta (t.ex. på sysselsättnings- eller miljöområdet) är myndigheten för arbetsmarknads- och arbetslivsfrågor, miljö- och naturresursmyndigheten, skiljedomaren för finansiella tjänster och den nationella kommissionen för främjande av jämställdhet. De nationella kommissionen för främjande av jämställdhet, som är Maltas jämställdhetsmyndighet, får dock endast utreda ärenden som rör diskriminering och sexuella trakasserier i Malta.

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land?

Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

Malta har inte ålagt transnationella europeiska företag att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamhet. I Malta sker medling i familjedomstolen eller i hyresnämnden.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begår rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen? Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

Om du har utsatts för ett brott enligt definitionen i artikel 2 i kapitel 539 i Maltas lagsamling (lagen om brottsoffer), eller utsatts för våld i hemmet enligt definitionen i kapitel 581 i Maltas lagsamling (lagen om könsbaserat våld och våld i hemmet), har du rätt till rättshjälp. Så snart domstolen har beviljat rättshjälp har du rätt att få juridisk rådgivning och rätt att företrädas av ett ombud inför domstol. Rättshjälpen täcker domstolskostnaderna och advokatarvoden. Om du inte är EU-medborgare men har rättsstatus i Malta har du fortfarande rätt till rättshjälp. Om du är EU-medborgare men bor utanför EU har du fortfarande rätt att företrädas av ett juridiskt ombud inför en domstol i Malta och rätt till rättshjälp.

Senaste uppdatering: 04/05/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Österrike

1. Vilket skydd har den som utsätts för kränkningar av de mänskliga rättigheterna i näringslivet? Inbegriper detta skydd skadestånd?

Liksom i andra medlemsländer bestäms den internationella behörigheten till stor del av Bryssel 1a-förordningen ([förordning nr 1215/2012, förordningen](#)).

Talan kan därför väckas – särskilt om företaget (eller en filial till företaget) har sitt säte i Österrike – oavsett var käranden har sin hemvist och/eller sitt medborgarskap. Andra behörighetsbestämmelser finns i artikel 7 i förordningen. Den plats där skadan inträffade eller den plats där en avtalsenlig förpliktelse skulle ha uppfyllts kan vara relevant.

2. Har ni särskilda regler för allvariga kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler även vid miljöbrott eller grova former av arbetsexploatering?

Den österrikiska lagstiftningen om utomobligatoriskt skadeståndsansvar innehåller inga särskilda bestämmelser om grova människorättskränkningar. Om en grov människorättskränkning medför att en lagstadgad enskild rättighet åsidosätts kan detta emellertid omfattas av de allmänna bestämmelserna om avtalsrättsligt skadeståndsansvar. Med andra ord är den som uppsättligen eller genom försumelse olagligen skadar en annan persons liv, hälsa, frihet, egendom eller andra rättigheter skadeståndsansvarig. Om en persons liv eller hälsa, frihet, egendom eller någon annan rättighet skadas är det inte enbart den person som direkt förorsakade skadan som är skadeståndsansvarig, utan även varje person som inte har vidtagit nödvändiga och rimliga åtgärder för att förhindra att tredje part skadas, om personen har gett upphov till risk (*Verkehrssicherungspflicht*).

På det straffrättsliga området omfattas grova människorättskränkningar även av de allmänna straffrättsliga bestämmelserna.

3. Jag har utsatts för människorättskränkningar utanför EU till följd av ett europeiskt transnationellt företags verksamhet. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

Se avsnitt 4 nedan.

4. Kan nationella ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller organisationer för mänskliga rättigheter stödja offer för människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) som kan utreda mitt fall? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Liksom i andra medlemsländer bestäms den internationella behörigheten till stor del av Bryssel 1a-förordningen ([förförordning nr 1215/2012](#)). Talan kan därför väckas – särskilt om företaget (eller en filial till företaget) har sitt säte i Österrike – oavsett var kändan har sin hemvist och/eller sitt medborgarskap. Andra behörighetsbestämmelser finns i artikel 7 i förordningen. Den plats där skadan inträffade eller den plats där en avtalsenlig förpliktelse skulle ha uppfyllts kan vara relevant.

Om Bryssel 1a-förordningen eller 2007 års Luganokonvention (konvention om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträtts område) inte är tillämpliga, ges alltid internationell behörighet enligt § 27a i domstolslagen (*Jurisdiktionsnorm* – JN) om en österrikisk domstol har territoriell behörighet. Behörighet gällande åsamkande av skada som omfattas av § 92a JN avgörs dock uteslutande av var det skadliga agerandet ägt rum. Andra grunder för behörighet kan dock övervägas, t.ex. den plats där gärningen begåtts, i enlighet med § 88 JN, eller den plats där egendomen finns, i enlighet med § 99 JN.

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa mekanismer för klagomål eller medlingstjänster? Finns det offentliga rapporter som ger information om hur dessa mekanismer och tjänster fungerar? + 6. Har jag särskilda rättigheter om jag är i en utsatt situation som offer för företagsrelaterade människorättskränkningar? På vilka villkor har jag rätt till rättshjälp? Vilka kostnader täcks av rättshjälpen? Har jag rätt till rättshjälp på samma villkor som EU-medborgare om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU?

Beviljandet av rättshjälp är inte kopplat till medborgarskap i Österrike eller i EU.

Syftet med rättshjälp är att göra det möjligt för alla parter att utöva sina civilrättsliga rättigheter eller försvara sina rättigheter inför domstol, oavsett sin privatekonomiska situation. De kostnader som en rättstvist ger upphov till bör inte utgöra ett hinder för att genomdriva anspråk eller för en persons försvar, även om personen saknar tillräckliga egna resurser. Möjligheten att bevilja rättshjälp är avsedd att undanröja skillnader till följd av individers ekonomiska situation och göra det möjligt att upprätthålla inte bara principen om jämlikhet utan också den rätt till fri och obehindrad tillgång till rättslig prövning som föreskrivs i artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt att säkerställa att alla lika tillgång till rättslig prövning.

En part i ett rättsligt förfarande som beviljas rättshjälp undantas dock endast preliminärt från skyldigheten att betala sina egna rättegångskostnader.

Motparten omfattas inte av detta preliminära undantag.

Rätten beviljar en part rättshjälp endast om genomförandet av förfarandet annars skulle inverka menligt på hans eller hennes nödvändiga uppehälle. Om det ska finnas en chans till beviljande av rättshjälp får det inte vara uppenbart att den talan eller det försvar som planeras saknar grund eller utsikter att lyckas. Med nödvändigt uppehälle avses de resurser parten behöver för en blygsam levnadsstandard för sig själv och de eventuella familjemedlemmar vars försörjning parten ansvarar för. Nödvändigt uppehälle ligger på en nivå mellan det absolut nödvändigaste och en rimlig levnadsstandard. Det är en nivå mellan den statistiska genomsnittsinkomsten för förvärvsarbetande och existensminimum. I gränsöverskridande fall är det omständigheterna på bosättningsorten som avgör vad som krävs för att upprätthålla en blygsam levnadsstandard.

I § 64 i den österrikiska civilprocesslagen finns en förteckning över kostnader som kan täckas av rättshjälp.

Under vissa omständigheter kan icke-österrikiska svarande erhålla en säkerhet i enlighet med § 57 i civilprocesslagen, dvs. säkerhet för rättegångskostnaderna måste ställas till svaranden om svaranden begär det. Många bilaterala avtal omfattar dock bestämmelser som utesluter ställande av säkerhet enligt ovan. Det går också att få undantag från skyldigheten att ställa säkerhet för rättegångskostnader enligt reglerna för rättshjälp (§ 64.1.2 i civilprocesslagen).

De bilaterala avtal som ingåtts av Österrike finns på webbplatsen för ministeriet för europeiska och internationella frågor: [Bilaterale Staatsverträge – BMEIA, Außenministerium Österreich](#).

Senaste uppdatering: 22/11/2023

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Portugal

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

Företagsrelaterade kränkningar av de mänskliga rättigheterna prövas av domstolarna, dvs. de som har behörighet i civil-, straff-, förvaltnings- och arbetsrättsliga frågor, med hänsyn till typen av kränkning. Skyddet kan ta formen av en talan eller ett klagomål till de brottsutredande myndigheterna eller allmänna åklagarmyndigheten (*Ministério Público*). I en sådan talan kan svaranden anmodas att tillhandahålla något, göra något, avstå från en handling som strider mot lagen eller tolerera en viss handling, samt att gottgöra skador eller moralisk skada till följd av sitt agerande. I den portugisiska strafflagen (*Código Penal*) föreskrivs juridiska personers ansvar vid vissa brott och under vissa omständigheter.

Civil-, straff-, förvaltnings- och arbetsprocesslagstiftningen reglerar förfarandena för att erhålla ersättning.

2. Har ni särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler vid miljöbrott och grov arbetsexploatering?

Det finns inga särskilda nationella regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Om en sådan kränkning utgör ett brott eller en förseelse ska dock bedömningen av hur grov kränkningen är beaktas vid fastställandet av den tillämpliga påföljden och dess varaktighet eller belopp. Detta gäller också miljöbrott och grov arbetsexploatering.

3. Jag har utsatts för en människorättskränkning av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

Enligt civilrätten ska bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträtts område (den omarbetade Bryssel I-förordningen) och i Luganokonventionen tillämpas.

Enligt förordning (EU) nr 1215/2012 ska talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han eller hon har medborgarskap, och ett bolag (eller annan juridisk person) ska anses ha hemvist på den ort där det stadgeenliga sätet, huvudkontoret eller den huvudsakliga verksamheten är belägen. Det finns dock särskilda behörighetsbestämmelser i vissa ärenden, särskilt om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, för vilka domstolen på den ort där skadan inträffade eller kan inträffa är behörig. I konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträtts område (Luganokonventionen) finns identiska regler.

Om ett företag inte har hemvist i EU eller i en stat som är part i Luganokonventionen kan de portugisiska domstolarnas internationella behörighet härledas från portugisisk civilprocessrätt. Detta är fallet när den åberopade rättigheten bara kan hävdas genom en talan vid en portugisisk domstol (t.ex. på grund av

att kombinationen av olika länders internationella behörighetsregler leder till att det inte finns någon domstol som har behörighet att avgöra tvisten) eller när det är mycket svårt för den klagande att väcka talan utomlands och det finns en viktig personlig eller verklig koppling mellan tvisteföremålet och det portugisiska rättssystemet.

Enligt straffrätten gäller de behörighetsregler som följer av strafflagen. Om inte annat anges i ett internationellt fördrag eller en internationell konvention är den allmänna principen att den portugisiska straffrätten är tillämplig på handlingar som begås på portugisiskt territorium, oavsett gärningspersonens nationalitet, eller ombord på portugisiska fartyg eller flygplan. Om inte annat anges i ett internationellt fördrag eller en internationell konvention kan dock portugisisk straffrätt, under vissa omständigheter eller vid vissa brott, vara tillämplig på handlingar som begås utanför det nationella territoriet. När det gäller brott som begås utanför det nationella territoriet gäller portugisisk lagstiftning endast när brottet begås av eller mot en juridisk person som har sitt stadseenliga säte på portugisiskt territorium, oavsett om brottsoffret är en EU-medborgare eller inte.

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut för mänskliga rättigheter stödja offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Kan dessa organisationer utreda mitt fall om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) i ert land som kan utreda mitt fall? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Ombudsmannen, likabehandlingsorgan (kommissariatet för likabehandling i arbetslivet [*Comissão para a Igualdade no Trabalho e no Emprego* – [CITE](#)] och kommissariatet för medborgarskap och jämställdhet [*Comissão para a Cidadania e Igualdade de Género* – [CIG](#)]), [arbetsinspektionen](#) och [miljöinspektionen](#) kan endast ingripa i utredningar vid överträdelse av nationella lagar på portugisiskt territorium. Det faktum att ett offer för en människorättskränkning som begåtts av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU inte är EU-medborgare eller inte bor i EU är irrelevant för om dessa organ ingriper.

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land? Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

Det finns ingen rättslig skyldighet att lägga fram sådana rapporter. Inom ramen för OECD:s riktlinjer för multinationella företag tillhandahåller dock den nationella kontaktpunkten för dessa riktlinjer, under samordning av generaldirektoratet för ekonomisk verksamhet (*Direção-Geral das Atividades Económicas* – DGAE) och Portugals byrå för investeringar och utrikeshandel (*Agência para o Investimento e Comércio Externo de Portugal* – AICEP Portugal Global), en plattform för medling och förlikning (utanför domstol) som behandlar klagomål mot företag på grund av påstått bristande efterlevnad av riktlinjerna. Varje enskild person eller organisation som anser att ett multinationellt företags verksamhet är oförenlig med riktlinjerna kan lämna in ett formellt klagomål till den nationella kontaktpunkten i ett av de länder där företaget är verksamt. Mer information finns [här](#), inklusive den nationella kontaktpunktens årsrapporter om genomförandet av OECD:s riktlinjer.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen? Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

Enligt artikel 67-A i straffprocesslagen (*Código de Processo Penal*) är

a) "brottsoffer"

i) en fysisk person som har lidit skada, bland annat fysisk, psykisk, känslomässig eller moralisk skada eller skada på egendom, som direkt orsakats av en handling eller underlåtenhet vid utförandet av ett brott,

ii) familjemedlemmar till en person vars död var en direkt följd av ett brott, och som har lidit skada av den personens död,

b) "särskilt utsatt brottsoffer" ett brottsoffer som är särskilt utsatt till följd av bland annat ålder, hälsotillstånd eller funktionsnedsättning och det faktum att brottets typ, grad och varaktighet orsakade skada med allvarliga konsekvenser för personens psykiska välbefinnande eller förutsättningar för social integration,

c) "familjemedlemmar" brottsoffrets make eller sambo, direkta släktingar och syskon samt personer som är ekonomiskt beroende av brottsoffret,

d) "barn" en person som är yngre än 18 år.

En av rättigheterna i brottsoffrets stadga, som godkändes genom lag nr 130/2015 av den 4 september 2015, är rättshjälp, vars rättsliga ram fastställs i lag nr 34/2004 av den 29 juli 2004. Mer information om rättshjälp finns på den europeiska e-juridikportalens relevanta [sida](#).

Senaste uppdatering: 07/04/2024

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Rumänien

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

Rättsligt skydd av mänskliga rättigheter tillhandahålls genom de nationella domstolarna, beroende på vilken sak som den handling som har utlöst kränkningen av rättigheten hänförs till. Med det menas att affärsverksamhet i vissa situationer kan leda till en kränkning av de mänskliga rättigheterna i civilrättslig eller straffrättslig mening. Beroende på omständigheterna i ärendet och karaktären hos den handling som har lett till en kränkning av rättigheten kan den skadelidande vidta rättsliga åtgärder eller lämna in ett klagomål till utredande organ: polisen eller åklagarmyndigheten.

Denna typ av skydd kan leda till att ersättning beviljas för materiell eller immateriell skada om ett företags uppförande eller metoder konstateras ha lett till en kränkning av mänskliga rättigheter.

2. Har ni särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler vid miljöbrott och grov arbetsexploatering?

Ett antal kränkningar av mänskliga rättigheter inom ramen för affärsverksamhet medför civilrättsligt, förvaltningsrättsligt eller disciplinärt ansvar.

Bestämmelser kring miljöbrott återfinns både i den särskilda lagstiftningen (t.ex. undantagsdekret nr 195/2005 om miljöskydd) och i strafflagen som brott mot allmän säkerhet (spridning av djur- eller växtsjukdomar, vattenförorening, olaglig handel med giftiga produkter eller ämnen, överträdelse av regler som gäller för kärnmaterial eller andra radioaktiva ämnen, explosiva ämnen eller sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner osv.).

Allvarlig arbetsexploatering kan anses vara brott mot strafflagen (t.ex. slaveri, människohandel, handel med barn, tvångsarbete eller påtvingat arbete, koppleri, användning av tjänster utförda av en utnyttjad person) eller mot straffrättsliga regler i arbetslagen.

3. Jag har utsatts för en människorättskränkning av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

A. Civilrättsliga frågor

Internationella civilrättsliga förfaranden regleras i avdelning VII i civilprocesslagen, den lagstiftning som är tillämplig på privaträttsliga förfaranden med gränsöverskridande konsekvenser, om inte annat anges i internationella avtal som Rumänien är part i, i EU-rätten eller i speciallagar.

Rumänska domstolars internationella behörighet bygger enligt praxis på att svarandens huvudsakliga verksamhetsort eller – om sådan inte finns – filial eller rörelsetillgångar fanns i Rumänien den dag talan väcktes.

I ett avtal om val av domstol kan parterna dessutom komma överens om att rumänsk domstol ska vara behörig att pröva tvister som har uppstått i samband med gränsöverskridande konsekvenser.

I vissa typer av skadeståndstalan har rumänsk domstol exklusiv behörighet, t.ex. tvister med gränsöverskridande konsekvenser som gäller egendom som är belägen i Rumänien,

avtal som har ingåtts med konsumenter med hemvist eller stadigvarande bostad i Rumänien och som gäller gängse konsumenttjänster avsedda för konsumentens personliga bruk eller dennes familjs bruk och inte konsumentens yrkesverksamhet eller företag, förutsatt att leverantören har mottagit beställningen i Rumänien,

ingående av avtalet föregicks av ett erbjudande eller annonsering i Rumänien och konsumenten har vidtagit alla formaliteter som krävs för att ingå avtalet.

Genom undantag från reglerna kan sökanden dessutom välja rumänsk domstol (med rätt att med förtur utöva sin behörighet) i tvister där

platsen där en avtalsförpliktelse har uppstått eller borde ha uppfyllts, om än bara till viss del, ligger i Rumänien,

platsen där en rättsakt som gett upphov till utomobligatoriska förpliktelser ingicks, eller där en sådan akt får verkningar, ligger i Rumänien,

järnvägsstationen, fraktterminalen, hamnen eller flygplatsen där transporterade passagerare eller varor stiger ombord/lastas på eller stiger av/lastas av ligger i Rumänien,

den försäkrade egendomen eller platsen där den försäkrade händelsen ägde rum ligger i Rumänien.

Rumänska domstolar är också behöriga att pröva

ärenden gällande gränsöverskridande skydd av immateriella rättigheter som tillhör en person med hemvist i Rumänien, vare sig det är en rumänsk medborgare eller en statslös person, enligt ett avtal om val av domstol,

ärenden mellan utländska medborgare om de uttryckligen har kommit överens om detta och de rättsliga förhållandena avser rättigheter de eventuellt har när det gäller egendom eller rättigheter som tillhör personer från Rumänien,

ärenden gällande kollisioner till sjöss eller mellan luftfartyg och ärenden gällande hjälp eller räddning av människor och egendom på öppet hav eller på ett område som inte omfattas av någon stats överhöghet, under särskilda omständigheter,

ärenden som rör civilrättsligt ansvar för skador som orsakats av produkter med ursprung i Rumänien, **oavsett offrets nationalitet, platsen för olyckshändelsen eller platsen där skadan förorsakades.**

När det gäller utländska medborgares status i internationella civilrättsliga förfaranden har utländska fysiska och juridiska personer enligt lag samma processuella rättigheter och skyldigheter inför en rumänsk domstol som rumänska medborgare och juridiska personer.

Mer information finns [här](#).

B. Straffrättsliga frågor

Enligt artikel 9 jämförd med artikel 12 i strafflagen, om inte annat anges i internationella avtal som Rumänien är part i, tillämpas den rumänska strafflagen på gärningar som begåtts utanför Rumänien i enlighet med personlighetsprincipen i straffrätten (artikel 9 i strafflagen). Detta oavsett om den skadelidande är en utländsk medborgare, en rumänsk medborgare eller en statslös person och oavsett om de befinner sig i Rumänien eller inte, under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda: gärningsmannen är en rumänsk juridisk person, strafftiden som föreskrivs i rumänsk lagstiftning för gärningen som har begåtts är fängelse på livstid eller mer än 10 år (även om gärningen inte anses vara ett brott enligt lagen i den stat där den begicks) och om andra påföljder föreskrivs måste gärningen även vara ett brott enligt lagen i den stat där den begicks (dubbel straffbarhet) eller ha begåtts på en plats utanför någon stats jurisdiktion. För åtal krävs förhandstillstånd från allmän åklagare vid åklagarmyndigheten kopplad till appellationsdomstolen med territoriell behörighet för den åklagarmyndighet ärendet först ingavs till, eller i tillämpliga fall från allmän åklagare vid åklagarmyndigheten kopplad till Högsta domstolen.

Det bör nämnas att brottet även anses ha begåtts på Rumäniens territorium om förövandet, anstiftan eller medverkan har ägt rum, eller vinningen helt eller delvis uppkommit, inom territoriet eller på ett fartyg under rumänsk flagg eller i ett luftfartyg som är registrerat i Rumänien. I dessa fall tillämpas rumänsk straffrätt med stöd av territorialitetsprincipen.

Vad beträffar brottmålsdomstolars behörighet för brott som begåtts utanför Rumäniens territorium föreskrivs det i straffprocesslagen (artikel 42) att brott som begås utanför Rumäniens territorium prövas av behörig domstol för den tilltalade juridiska personens säte. Om den tilltalade inte har något säte i Rumänien och brottet faller under distriktsdomstolens behörighet prövas ärendet av distriktsdomstolen i Bukarests distrikt 2, och i andra ärenden av domstolen som är behörig enligt ämnesområdet eller ställningen hos den person som är från Bukarest, om inte annat anges i lag.

För brott där en förutsättning för åtal är att den skadelidande har ingett ett föregående klagomål måste klagomålet ha ingetts senast tre månader efter det att den skadelidande fick kännedom om handlingen.

Mer information finns [här](#), [här](#) och [här](#).

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut för mänskliga rättigheter stödja offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Kan dessa organ utreda mitt ärende om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) i ert land som kan utreda mitt fall? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Enligt artikel 1.1 i lag nr 35 av den 13 mars 1997 om ombudsmannens (*Instituția Avocatul Poporului*) organisation och funktion ska ombudsmannen sträva efter att skydda fysiska personers rättigheter och friheter i deras förbindelser med offentliga myndigheter. Således omfattar dess mandat inte företagsrelaterade människorättskränkningar.

Konsumentklagomål mot företag inom EU kan endast övertas av det europeiska konsumentcentrumet i Rumänien (ECC Rumänien) om konsumenten i fråga är medborgare eller bosatt i en EU-medlemsstat (inbegripet Norge och Island) och om EU-lagstiftningen är tillämplig.

Yrkesinspektionsmyndigheten (*Inspekția Muncii*), den nationella myndigheten för rättigheter för personer med funktionsnedsättningar, barn och adoptioner (*Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adoptii*), det nationella programkontoret för jämställdhet (*Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați*), det nationella miljöinspektoratet (*Garda Națională de Mediu*), den nationella myndigheten för konsumentskydd (*Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului*) och den nationella myndigheten för kommunikationsreglering och -förvaltning (*Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații*, ANCOM) är offentliga myndigheter som saknar behörighet i gränsöverskridande fall.

Mer information finns [här](#) och [här](#).

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land? Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

När det gäller människorättskränkningar till följd av verksamheter som bedrivs av transnationella europeiska företag finns det inga system i Rumänien för obligatorisk medling, men medling finns som ett alternativ om parterna väljer detta. Den person vars rättigheter har kränkts har således tillgång till rättsligt skydd i civil domstol eller brottmålsdomstol beroende på den kränkta rättighetens art, eller så kan parterna komma överens om att anlita en medlare, vars yrke regleras i lag nr 192/2006 om medling och organisation av medlingsyrket.

Dessutom skapas med hjälp av beslut nr 38/2015 om alternativ tvistlösning mellan konsumenter och näringsidkare en rättslig ram som gör det möjligt för konsumenter att frivilligt överföra anspråk mot näringsidkare eller företag till enheter som använder sig av förfaranden för alternativ tvistlösning på ett oberoende, opartiskt, öppet, ändamålsenligt, snabbt och rättvist sätt. Därigenom säkerställs en hög nivå av konsumentskydd och en smidigt fungerande marknad.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen? Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

Tillgång till rättshjälp är en rättighet som erkänns och garanteras av rumänsk lagstiftning. Rättigheten grundar sig på begreppet universellt försvar och tillerkänns alla människor – oavsett hemvist eller nationalitet och baserat på omständigheterna i fallet – enligt följande:

I. I civilrättsliga ärenden enligt regeringens undantagsförordning nr 51/2008 om offentlig rättshjälp i civilrättsliga ärenden:

a) Till EU-medborgare: *i samtliga fall där en ansökan om offentlig rättshjälp har ingetts till domstol eller en annan rumänsk myndighet med rättsliga befogenheter av en fysisk person som är bosatt eller stadigvarande vistas i Rumänien eller en annan EU-medlemsstat* (artikel 2 i regeringens undantagsförordning nr 51/2008).

b) Till icke EU-medborgare och statslösa personer: *om ansökan inges av en fysisk person som inte är bosatt eller stadigvarande vistas i Rumänien eller en annan EU-medlemsstat, och det finns ett avtal mellan Rumänien och det land där sökanden är medborgare eller har sin hemvist som innefattar bestämmelser om internationell rättshjälp* (artikel 21¹ i regeringens undantagsförordning nr 51/2008).

Enligt artikel 1084.2 i civilprocesslagen har dessutom utländska medborgare i internationella civilrättsliga förfaranden vid rumänska domstolar rätt till befrielse från och nedsättning av skatter och andra kostnader för förfarandet, samt till gratis rättshjälp i samma utsträckning och enligt samma villkor som rumänska medborgare, under förutsättning att ömsesidighet föreligger med det land där sökanden är medborgare eller har sin hemvist.

En person som har utsatts för en kränkning av sina legitima rättigheter kan därmed ansöka om rättshjälp om han eller hon inte har råd att betala rättegångskostnaderna, i enlighet med artikel 6 i regeringens undantagsförordning nr 51/2008. Offentlig rättshjälp kan beviljas i följande former:

a) *Betalning av en utsedd eller tilldelad advokats arvode för ombudskostnader, juridiskt bistånd och, i förekommande fall, försvar för att utöva eller skydda en rättighet eller ett berättigat intresse i domstol, eller för att förhindra en tvist (nedan kallat advokatbistånd).*

b) *Betalning av en sakkunnig, översättare eller tolk som anlitats under förfarandet, med domstolens eller den rättsliga myndighetens godkännande, om det ankommer på den person som ansöker om rättshjälp att betala dessa kostnader.*

c) *Betalning av exekutionstjänstemannens arvode.*

d) *Befrielse från, begränsning av, omläggning eller uppskjutning av betalning av lagstadgade rättegångskostnader, även kostnader i samband med verkställighet.*

Rätten till rättshjälp är dock inte en absolut rättighet och den som ansöker om rättshjälp måste kunna styrka sin ekonomiska ställning och visa att han eller hon inte har råd att betala en advokat efter eget val eller att han eller hon inte kan ersätta rättegångskostnaderna, t.ex. stämpelskatt, sakkunnigas arvoden, sakkunnigutlåtanden osv. I detta avseende föreskrivs i artikel 16.1 i regeringens undantagsförordning nr 51/2008 att *offentlig rättshjälp kan nekas om den har begärts felaktigt, om dess uppskattade kostnad är oproportionerlig i förhållande till värdet i rättsfrågan och om offentlig rättshjälp inte begärs för att skydda ett berättigat intresse, eller begärs för en handling som strider mot allmän eller konstitutionell ordning.*

Den offentliga rättshjälpen som avses i denna undantagsförordning beviljas i civilrättsliga mål, handelsmål, förvaltningsmål, arbetsrättsliga mål och socialförsäkringsrättsliga mål samt för andra typer av ärenden, med undantag för brottmål.

I brottmål är det obligatoriskt att bevilja den skadelidande rättshjälpen om den personen/målsägande inte är beslutskompetent eller har begränsad handlingsförmåga (enligt artikel 93.4 i straffprocesslagen). Enligt artikel 93.5 ska *det rättsliga organet dessutom ombesörja en försvarare som utses av rätten om den skadelidande/målsägande av vissa skäl inte kan försvara sig själv.*

I artikel 29.1 f i regeringens undantagsförordning nr 80/2013 om stämpelskatt vid domstol, i dess senare ändrade lydelse, föreskrivs befrielse från betalning av skatten på talan och ansökningar, inbegripet överklaganden, vare sig de är ordinära eller extraordinära, som inges avseende konsumentskydd med fysiska personer och konsumentskyddsorganisationer som sökande gentemot ekonomiska aktörer som har kränkt konsumenters rättigheter och berättigade intressen.

Sist men inte minst gynnas brottsoffer av tillämpningen av lag nr 211/2004 om vissa åtgärder för att säkerställa information, stöd och skydd till brottsoffer. Såsom framgår av lagens rubrik föreskrivs åtgärder avseende information, stöd, skydd, erkännande och utvärdering som ska finnas tillgängliga för brottsoffer, och detta utan att någon anmälan behöver inges till åklagarmyndigheten.

Mer information om rättshjälpen i Rumänien finns [här](#).

Senaste uppdatering: 26/04/2023

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Slovakien

I Slovakien har alla rätt till lika behandling när de utövar sina rättigheter och rätt till skydd mot diskriminering. Företag måste iakttä likabehandlingsprincipen, inte bara när de tillhandahåller varor och tjänster utan även i arbetslivsfrågor. Detta gäller både gentemot arbetssökande och gentemot anställda.

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

En av de grundläggande rättigheterna i den slovakiska författningen är **rätten till rättsligt skydd, att göra gällande sina rättigheter inför oberoende domstolar, inklusive författningsdomstolen**, eller inför någon annan myndighet i Slovakien om detta föreskrivs i lag.

Rätten till rättsligt skydd utövas genom att inge en ansökan om att inleda ett rättsligt förfarande (en stämningsansökan). Om en materiell rätt kränks eller riskerar att kränkas kan rättshavaren, oavsett om denne är en fysisk eller juridisk person, utöva sin rätt till rättsligt skydd genom att inge en stämningsansökan, dvs. genom att väcka talan. Alla fysiska och juridiska personer har rätt att väcka talan. Domstolarna är skyldiga att pröva varje talan.

Av talan måste det tydligt framgå **vad** kâranden **yrkar**, dvs. **vilken form av beslut eller åtgârd som kâranden krâver**. I kârômålet redogôr kâranden fôr sina yrkanden. Domstolen kan inte bevilja annat än vad som yrkats. Beroende pâ resultatet av râttsprocessen kan domstolen bevilja mindre än vad kâranden har yrkat. Domstolen kan endast bevilja mer om det enligt lag kan gôrâs en sârskild uppgôrelse mellan parterna eller om domstolen pâ eget initiativ kunde ha inlett râttsprocessen.

En person som utsatts fôr en fôrretagsrelaterad mânniskorâttskrânkning har dârfôr rât till râttsligt skydd. Nâr en sâdan person vâcker talan ska denne i kârômålet redogôrâ fôr sina yrkanden och det skadestånd som begârs i egenskap av kârande i målet.

I mål som rôr brott mot en fysisk persons heder, vârdighet, hâlsa eller personliga integritet, familjeliv osv. har målsâganden rât att krâva skadestånd fôr ideell skada i domstol. Storleken pâ skadeståndet fôr ideell skada faststâlls i huvudsak i fôrhållande till

brottsoffret, hans eller hennes liv fram till den aktuella tidpunkten och den miljô som han eller hon lever och arbetar i,

skadans svårighetsgrad och under vilka omstândigheterna skadan âgde rum,

hur stora konsekvenser skadan berâknas få fôr brottsoffrets privatliv,

hur stora konsekvenser skadan berâknas fôr brottsoffrets stâllning i samhället.

2. Har ni sârskilda regler fôr grova krânkningar av de mânskliga râtigheterna? Gâller dessa regler vid miljôbrott och grov arbetsexploatering?

Enligt arbetsmarknadslagen âr det fôrbudet med diskriminering i anstâllningsfôrhållanden. Fôrretag âr dârmêd direkt skyldiga att iakttâ likabehandlingsprincipen innan ett anstâllningsavtal ingås och i sina anstâllningsfôrhållanden. Mer detaljerade bestâmmelser anges i diskrimineringslagen, som fôrbyder diskriminering i arbetslivet och i liknande râttsfôrhållanden pâ grund av kôn, religion eller ôvertygelse, ras, nationalitet eller etnicitet, funktionsnedsâttning, âlder, sexuell lâggning, civilstånd och familjefôrhållanden, hudfârg, språk, politisk eller annan âskådning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, kônstillhôrighet eller annan stâllning, eller pâ grund av en anmâlan om brott eller andra antisociala handlingar.

Enligt arbetsmiljôlagen mâste fôrretag garantera sâkra arbetsfôrhållanden, byggnader, vâgar, maskiner och teknisk utrustning, arbetsprocesser, arbetsorganisation osv. fôr att trygga hâlsa och sâkerhet pâ arbetsplatsen.

I Slovakiens fôrfattning anges att ingen får tvingas att utfôrâ arbete eller tillhandahålla tjanster.

Brott i form av grova mânniskorâttskrânkningar, exempelvis frihetsbrott (som mânniskohandel, begrânsning av den personliga friheten eller begrânsning av friheten att bosâtta sig var man vill), och brott som innebâr en fara fôr allmånheten och miljôn (t.ex. olaglig avfallsdeponering, otillåtna utslâpp, brott mot vatten- och luftskyddsbestâmmelserna, otillåten tillverkning och hantering av âmnen som fôrstôr ozonlagret och andra âmnen) klassificeras i strafflagen som uppsâttliga brott, som enligt lag straffas med fângelse i minst fem âr. Straffansvaret vid sâdan brott ligger hos gârningsmânnen, som kan vara fysiska personer enligt strafflagen eller juridiska personer enligt lagen om juridiska personers straffansvar och strafflagen.

Vid grova mânniskorâttskrânkningar, inklusive miljôbrott och grov arbetsexploatering, gâller fôljaktligen sârskilda regler i frâga om straffets lângd. Enligt strafflagen âr straffet lângre fôr ett brott än fôr en fôrseelse.

3. Jag har utsatts fôr en mânniskorâttskrânkning av ett transnationellt europeiskt fôrretag utanfôr EU. Har jag môjlighet till râttslig prôvning i ert land om jag inte âr EU-medborgare och inte bor i EU? Nâr kan jag hâvda att mina râtigheter har krânkts? Var kan jag få mer information?

Vid internationella râttsvister mâste det faststâllas vilken domstol som ska prôva och avgôrâ målet. Dessutom âr det nôdvândigt att faststâlla enligt vilket lands lag sakfôrhållandena i målet ska faststâllas. Lagen om internationell privat- och processrât har till syfte att faststâlla vilken râttsordning som reglerar civilrâttsliga, handelsrâttsliga, familjerâttsliga, arbetsrâttsliga och liknande fôrhållanden med ett internationellt inslag. I den del av lagen som handlar om internationell processrât faststâlls i vilka mål de slovakiska domstolarna har behôrighet, i vilka mål de slovakiska domstolarna har exklusiv behôrighet och i vilka mål parterna i tvisten sjâlva kan vâlja att låta en slovakisk domstol prôva målet. Det âr viktigt att framhålla att de slovakiska domstolarna alltid fôljder de slovakiska processrâttsliga bestâmmelserna och att slovakisk lag tillâmpas i fôrfarande om den slovakiska domstolen inte inom en skâlig tidsperiod kan faststâlla innehållet i en utlândsk lag eller om det âr svårt eller omôjligt att faststâlla innehållet i en utlândsk lag.

I en sâdan situation tillâmpas i regel endast de bestâmmelser i den slovakiska lagen om internationell privat- och processrât som rôr lagval genom ômsesidigt avtal, dvs. dâr båda parter i tvisten går med pâ att målet prôvas vid de slovakiska domstolarna. Om ett avtal om domstols behôrighet har trâffats till fôrman fôr endast en av parterna, behåller den parten emellertid sin rât att vâcka talan vid varje annan domstol som âr behôrigh. I ârenden som rôr anstâllningsavtal, fôrâkringsavtal och konsumentavtal âr avtal om domstols behôrighet endast giltiga om de inte utesluter behôrighet fôr domstolarna i det land dâr kâranden âr bosatt eller om avtalet har ingåtts efter tvistens uppkomst.

Fôr mer information kontakta:

📍 **Nationella kontaktpunkten fôr fôrretag och de mânskliga râtigheterna** (*Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva*)

📍 **Slovakiens justitieministerium**

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut fôr mânskliga râtigheter stôdja offer fôr fôrretagsrelaterade mânniskorâttskrânkningar som begâtts av transnationella europeiska fôrretag utanfôr EU? Kan dessa organisationer utreda mitt fall om jag inte âr EU-medborgare och inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrâttningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljôinspektion) i ert land som kan utreda mitt fall? Var kan jag få information om mina râtigheter?

Enligt den slovakiska fôrfattningen ska det inrâttsas en 📍 **offentlig fôrsvare av de mânskliga râtigheterna (ombudsman)**. Den slovakiska ombudsmannen utses av det slovakiska nationalrådet. Fysiska och juridiska personer kan vânda sig till ombudsmannen om de anser att deras grundläggande râtigheter har krânkts av en offentlig myndighets åtgârd, beslut eller underlåtenhet att agera. Det innebâr att en person som inte bor i Slovakien eller vars râtigheter och friheter inte har krânkts av slovakiska myndigheter endast får be ombudsmannen om råd, men att ombudsmannen inte har râttslig befogenhet att prôva frâgan eller agera i ârendet.

I Slovakien fungerar det 📍 **slovakiska nationella centrumet fôr de mânskliga râtigheterna** (*Slovenské národné stredisko pre ľudské práva*) som den nationella institutionen fôr de mânskliga râtigheterna och âven som det nationella diskrimineringsorganet. Centrumets huvuduppgift âr att se till att de mânskliga râtigheterna och de grundläggande friheterna respekteras i Slovakien, dâribland likabehandlingsprincipen. Centrumet vidtar en rad åtgârdar fôr att fullgôrâ sitt uppdrag och tillhandahåller en mângd tjanster fôr att skydda och frâmjâ de mânskliga râtigheterna. Det har också ett nâra samarbete med internationella mânniskorâttsorganisationer och mânniskorâttsinstitutioner. I september 2018 **inrâttrade det slovakiska centrumet fôr de mânskliga râtigheterna den nationella kontaktpunkten fôr fôrretag och de mânskliga râtigheterna**. I enlighet med den lagstiftning som reglerar centrumets verksamhet och funktionssâtt tillhandahåller kontaktpunkten bland annat juridisk rådgivning om diskriminering pâ arbetsplatsen (inklusive kostnadsfritt juridiskt ombud i râttsprocesser) och rådgivning om hur man i stôrsta môjliga utstrâckning skyddar de mânskliga râtigheterna och de grundläggande friheterna – frân jâmstâllighet till miljôskydd, **men endast i Slovakien** (i enlighet med civilprocesslagen, enligt vilken den allmânnâ domstol som en fysisk person ska vânda sig till âr den domstol inom vars domkrets den fysiska personen âr bosatt, respektive i enlighet med lagen om internationell privat- och processrât).

Pâ miljôskyddsområdet finns den **slovakiska miljôinspektionen** (*Slovenská inšpekcia životného prostredia*). Med hjâlp av denna utôvar miljôministeriet statlig tillsyn och utdômer straff mot fysiska personer, fôrretag och andra juridiska personer i enlighet med lagen om skydd av naturen och landskapet. Miljôinspektionen âr endast behôrigh i **Slovakien och brott mot denna lag mâste dârfôr ha begâtts i Slovakien**.

Lagen om arbetsinspektioner och olagligt arbete och olaglig anställning reglerar utförandet av **arbetsinspektioner i Slovakien, vilket innebär att brott mot denna lag måste ha begåtts i Slovakien.**

Av ovanstående följer att personer som anser att deras grundläggande mänskliga rättigheter och friheter har kränkts, men som inte är EU-medborgare eller bor i EU, inte kan begära rättsligt skydd från de nationella myndigheter som skyddar de grundläggande rättigheterna och friheterna i Slovakien.

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land? Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

Slovakien har inte ålagt europeiska multinationella företag att inrätta mekanismer för klagomål, eftersom en sådan skyldighet endast åläggs statliga myndigheter och de självstyrande territoriella enheterna och andra slovakiska organ, i enlighet med lagen om klagomål. Som EU-medlem måste Slovakien emellertid genomföra EU-lagstiftningen.

I Slovakien kan multinationella företag kontakta den nationella kontaktpunkten för företag och de mänskliga rättigheterna, som tillhandahåller utbildning, samråd och juridisk rådgivning på detta område.

Medling är en frivillig process som syftar till att lösa tvister utanför domstol. I Slovakien regleras medling av lagen om medling. Medling kan användas för att lösa tvister utanför domstol. Medling kan användas i samband med civilrättsliga tvister, familjerättsliga tvister, kommersiella förpliktelser och anställningsförhållanden, men även vid gränsöverskridande tvister till följd av liknande rättsförhållanden mellan företag med säte i eller som bedriver verksamhet i Slovakien. Enligt civilprocesslagen ska domstolen alltid ströva efter att få parterna att göra upp i godo. Domstolen kan föreslå att parterna ska nå en uppgörelse genom medling. Den kan emellertid inte tvinga parterna till medling. Medling kräver att de berörda parterna frivilligt går med på medling och aktivt deltar i medlingen.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen? Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

I Slovakien definieras "brottsoffer" på följande sätt i lagen om brottsoffer: särskilt utsatta offer (barn, personer äldre än 75 år, personer med funktionsnedsättning, offer för människohandel, organiserad brottslighet, ett av brotten mot mänsklig värdighet, ett av terroristbrotten, offer för våldsbrott eller hot om våld på grund av kön, sexuell läggning, nationalitet, ras eller etnicitet, religion eller övertygelse, offer för andra brott som löper ökad risk att utsättas för upprepad viktimisering grundat på en individuell bedömning av offret och dess personliga egenskaper, relation till gärningsmannen eller beroendeställning till gärningsmannen, brottets typ eller natur och omständigheterna kring brottet) som deltar i en brottmålsprocess enligt slovakisk rätt.

Brottsbekämpande myndigheter (polis och åklagare), domstolar och organ som bistår brottsoffer måste informera brottsoffren om deras rättigheter på ett enkelt och lättbegripligt sätt. De ska framför allt ta hänsyn till brottsoffer som har svårt med förståelsen eller kommunikationen till följd av vissa typer av funktionsnedsättningar, språkkunskaper eller begränsad förmåga att uttrycka sig. I brottmålsprocesser deltar brottsoffer i egenskap av antingen den som anmälde brottet, målsägande eller vittne. De har då de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dem enligt straffprocesslagen. De brottsbekämpande myndigheterna, domstolarna och brottsofferorganisationerna genomför individuella bedömningar av hur grovt brottet mot brottsoffret är, i syfte att fastställa om brottsoffret befinner sig i en särskilt utsatt situation och för att förhindra upprepad viktimisering.

Brottsoffer ska ges juridiskt bistånd i form av rättslig information och i form av ett juridiskt ombud som företräder dem i brottmålsprocesser, tvistemålsprocesser och när de begär skadestånd. Rättshjälp ges av det slovakiska rättshjälpscentrumet (*Centrum právnej pomoci*) på de villkor och i den omfattning som fastställs i lagen om rättshjälp till personer i materiellt behov av hjälp. Rättshjälpscentrumet ger rättshjälp till alla fysiska personer som deltar i en nationell tvist. I gränsöverskridande tvister ges rättshjälp dock endast till fysiska personer som har hemvist i eller stadigvarande vistas i en medlemsstat.

På grundval av villkoren i internationella fördrag som Slovakien är bundet av eller förklaringar om ömsesidighet från det slovakiska justitieministeriet ges rättshjälp vid en rättsprocess vid en slovakisk domstol även till medborgare i en stat som är part i ett internationellt fördrag, eller till personer som är stadigvarande bosatta i en sådan stat, eller till personer där sakfrågan i en rättsprocess vid en slovakisk domstol har en direkt koppling till deras tidigare hemvist i Slovakien. Det finns möjlighet att företrädas av en advokat (eller ett juridiskt ombud) enligt lagen om juristyrken och handelslagen.

Personer som är i materiellt behov av hjälp (vars inkomst är mindre än 1,4 gånger existensminimum (i Slovakien) eller som får socialbidrag (i Slovakien)) har rätt till kostnadsfri rättshjälp från rättshjälpscentrumet, förutsatt att tvisten inte uppenbart saknar grund och att tvisteföremålets värde överstiger den lagstadgade minimilönen.

Sökande har rätt till rättshjälp från rättshjälpscentrumet och ska samtidigt själva stå för 20 procent av kostnaderna för ett juridiskt ombud, om de uppfyller följande tre villkor: sökandens inkomst är högre än 1,4 gånger existensminimum (i Slovakien) men högst 1,6 gånger det beloppet och sökanden saknar tillräckliga tillgångar för att anlita juridiska tjänster, tvisten saknar inte uppenbart grund och tvisteföremålets värde överstiger den lagstadgade minimilönen. Rättshjälpscentrumet prövar alltid om dessa villkor är uppfyllda innan det beviljar rättshjälp.

I övriga fall bekostar brottsoffren själva en advokat (eller ett juridiskt ombud).

Skydd av visseblåsares rättigheter utgör en specialkategori. Lagen om skydd av visseblåsare reglerar villkoren för att skydda anställda vid en anmälan om brott eller andra antisociala handlingar, rättigheterna och skyldigheterna för personer som anmäler antisociala handlingar, och inrättandet av kontoret för skydd av visseblåsare (*Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti*) och dess status och behörighet.

Visseblåsare kan begära skydd när de anmäler en allvarig antisocial handling som utgör ett brott eller under en brottmålsprocess. Begäran görs till en allmän åklagare. Om en begäran om skydd för visseblåsare görs till en annan offentlig myndighet vidarebefordras begäran utan dröjsmål till en allmän åklagare. Om åklagaren finner att visseblåsarens anmälan är välgrundad ska åklagaren omedelbart bevilja det skydd som begärts. Särskilt skydd beviljas visseblåsare för att förhindra viktimisering och för att gärningsmannen inte ska kunna begå brott mot visseblåsaren i form av hot, trakasserier, tvång eller maktmissbruk, eller genom att hämnas eller på annat sätt påverka brottsoffrets fysiska eller psykiska integritet.

Om brottsoffret påstår sig ha utsatts för diskriminering beviljas skydd enligt diskrimineringslagen. Enligt denna ska omotiverade åtgärder mot en klagande också betraktas som en form av diskriminering. I diskrimineringsärenden tillhandahåller det slovakiska centrumet för de mänskliga rättigheterna juridisk rådgivning. Centrumet kan även företräda brottsoffer i rättsprocesser.

Centrumet tar inte hänsyn till brottsoffrets nationalitet, men skydd kan endast ges till brottsoffer som bor i Slovakien.

Senaste uppdatering: 27/02/2023

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Företag och mänskliga rättigheter - Sverige

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

I Sverige görs det ingen skillnad mellan företagsrelaterade människorättskränkningar och andra typer av människorättskränkningar. Det finns ingen särreglering på området företag och mänskliga rättigheter. De rättsmedel som finns i det svenska rättssystemet är i linje med de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter som Sverige anslutit sig till.

Rätten till rättsligt skydd mot människorättskränkningar slås fast i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Sveriges grundlag.

Om du anser att dina mänskliga rättigheter kränkts finns det olika instanser du kan vända dig till, beroende på vad som inträffat.

Du kan begära domstolsprövning, granskning av ett svenskt granskningsorgan eller klaga till den nationella kontaktpunkten.

Domstolsprövning

I de flesta fall kan du få ditt ärende prövat i domstol, på ett eller annat sätt. Brottsliga gärningar kan tas till domstol av åklagare. Om åklagaren väljer att inte väcka åtal, har du i vissa fall möjlighet att göra det själv. Ytterst kan du väcka en skadeståndstalan mot staten.

Det finns tre typer av domstolar i Sverige:

de allmänna domstolarna som består av tingsrätt, hovrätt och Högsta domstolen,

de allmänna förvaltningsdomstolarna, det vill säga förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen,

specialdomstolarna som avgör tvister inom olika specialområden, till exempel Arbetsdomstolen.

Begär granskning av ett svenskt granskningsorgan

De olika ombudsmännen granskar att de mänskliga rättigheterna följs.

Var och en som anser sig själv eller någon annan ha blivit felaktigt eller orättvist behandlad av en myndighet eller tjänsteman vid en myndighet inom den statliga eller kommunala sektorn kan klaga till justitieombudsmannen (JO), eller Riksdagens ombudsmän som är det officiella namnet. JO utövar tillsyn över tillämpningen av lagar och andra föreskrifter i offentlig verksamhet.

Enligt JO:s instruktion omfattar tillsynen även "annan som innehar tjänst eller uppdrag, varmed följer myndighetsutövning, såvitt avser denna hans verksamhet" samt "tjänstemän och uppdragstagare i statliga affärsverk, när de för verkens räkning fullgör uppdrag i sådana aktiebolag där staten genom verken utövar ett bestämmande inflytande".

Vissa tillsynsfunktioner utövas även av justiekanslern (JK), som utses av regeringen. JK kan till exempel ta emot klagomål och reglera skadeståndsanspråk riktade mot staten.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som utövar tillsyn över att diskrimineringslagen följs. Ombudsmannen ska i första hand försöka få dem som omfattas av lagen att frivilligt följa den. DO får dock även föra talan i domstol för en enskild som medger det. Den som bryter mot diskrimineringslagen kan bli skyldig att betala diskrimineringsersättning till den som diskriminerats.

Klaga till den nationella kontaktpunkten

OECD:s riktlinjer för multinationella företag ger en möjlighet att få sin sak hörd genom de nationella kontaktpunkterna (NKP). Den svenska NKP:n är en trepartssamverkan mellan staten, näringslivet och arbetstagarnas organisationer.

Staten representeras av Utrikesdepartementet som är sammankallande, och andra departement kan bjudas in. Näringslivet representeras av Svenskt Näringsliv, Svensk Handel och Företagarna, arbetstagarorganisationerna av LO, Saco, TCO, Unionen, IF Metall och Sveriges Ingenjörer. Eftersom riktlinjerna är frivilliga har NKP:n inga sanktionsmöjligheter. Kontaktpunktens huvuduppgift är att främja att företagen följer riktlinjerna och att medverka till att lösa problem i enskilda fall, genom dialog och diskussioner.

 Nationella kontaktpunkten (NKP) - Regeringen.se

2. Har ni särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler vid miljöbrott och grov arbetsexploatering?

Det finns inga särskilda regler för grova människorättskränkningar, varken på nationell eller internationell nivå. Proportionalitetsprincipen har dock betydelse vid bedömningen av människorättskränkningar, inklusive av hur grov en kränkning bedöms vara. Rätten till rättsligt skydd mot människorättskränkningar slås fast i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Sveriges grundlag.

3. Jag har utsatts för en människorättskränkning av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

Förutsättningar för väckande av talan vid svensk domstol

En grundläggande förutsättning för att en utländsk individ ska kunna väcka talan i svensk domstol är att denne kan etablera svensk domsrätt, dvs. visa att svensk domstol är behörig att uppta talan till prövning i sak. Möjligheterna för detta skiljer sig åt i de olika typfall:

I de fall en individ har fått sina mänskliga rättigheter kränkta av ett svenskt bolag eller dess filial i utlandet kan talan mot bolaget ifråga i princip alltid väckas i Sverige.

Har kränkningen begåtts av ett svenskägt/-kontrollerat dotterbolag med säte i tredje land (dvs. utanför EU, Island, Norge och Schweiz) gäller istället att talan mot dotterbolaget endast under vissa förutsättningar kan väckas i Sverige.

Om kränkningen har begåtts av ett svenskägt/-kontrollerat dotterbolag med säte i ett annat EU-land eller Island, Norge eller Schweiz, är möjligheterna att väcka talan mot dotterbolaget i Sverige begränsade till sällsynta undantagsfall.

Allmänna förutsättningar för svensk domsrätt

Svenska domstolar måste på eget initiativ pröva om svensk domsrätt (jurisdiktionskompetens) föreligger. Att ett anspråk faller under svensk domsrätt innebär att en svensk domstol är behörig att uppta detsamma och pröva målet i sak.

I de fall det rättighetskränkande företaget (svarande) har sitt hemvist i en EU-stat ska den s.k. Bryssel I-förordningen tillämpas. Förordningen innehåller dock även ett antal domsrättsregler som för sin tillämplighet inte beror på var svaranden har sitt hemvist. Om svaranden har sitt hemvist i Island, Norge eller Schweiz är det den s.k. Lugano-konventionen som styr domsrätsfrågan. Utifall svaranden inte har sitt hemvist inom EU eller i en stat som undertecknat Luganokonventionen avgörs domsrätsfrågan genom en analog tillämpning av forumreglerna i 10 kap. rättegångsbalken ("RB"), med beaktande av det grundläggande kravet att det måste finnas ett svenskt rättskipningsintresse för att svensk domstol ska stå till förfogande.

Den enskildes vars rättigheter kränkts hemvist är generellt inte av betydelse för Bryssel I-förordningens tillämplighet. I vissa fall förutsätts emellertid att käranden har hemvist i en medlemsstat eller att den omständighet som grundar behörigheten är att hänföra till en medlemsstat.

Det avgörande torde vara att de omständigheter som grundar behörighet ska föreligga vid tiden för talans väckande.

Tillämplig lag

Vilket lands lag som ska tillämpas på ett anspråk till följd av en rättighetskränkning som prövas i svensk domstol bestäms av den svenska domstolen med tillämpning av svensk internationell privaträtt. Såsom huvudregel innebär detta att lagen i det land där skadan har uppstått ska tillämpas. Om en kränkning av mänskliga rättigheter har ägt rum utanför Sveriges gränser kommer den utsattes anspråk därför sällan att lyda under svensk rätt. Detta gäller oavsett om individen har valt att formulera sin talan på inom-obligatorisk (ett anställningsavtal) eller utomobligatorisk grund (i frånvaro av en avtalsrelation). Huvudskälet till detta är att kopplingen till Sverige inte är tillräckligt stark

Innehållet i utländsk rätt är, till skillnad från innehållet i svensk rätt, en bevisfråga i svensk domstol. Enskilda som grundar anspråk på utländsk rätt måste således förebära bevisning därom, t.ex. i form av sakkunnig-utlåtanden. Detta kan föranleda vissa kostnader.

Även när anspråket lyder under utländsk rätt kan det finnas visst utrymme för svenska domstolar att tillämpa svensk rätt i den mån det är fråga om internationellt tvingande regler eller om utländsk rätt strider mot svensk s.k. ordre public. Dessa säkerhetsventiler tillämpas emellertid mycket sällan. I avvaktan på praxis från t.ex. EU-domstolen och svenska domstolar är det inte heller klarlagt i vilken mån en skadeståndstalan avseende kränkning av mänskliga rättigheter aktualiserar tillämpning av dessa undantagsregler, t.ex. till följd av brister i rättighetsskyddet i det land där skadan har uppkommit.

Praktiska möjligheter för individen att processa i svensk domstol

Under förutsättning av att det föreligger svensk domsrätt och att det finns ett skyddat anspråk som kan göras gällande (t.ex. baserat på tillämplig utländsk rätt) är tillgängligheten till de svenska domstolarna förhållandevis god. Vidare är de rättsliga möjligheterna för en utländsk individ att uppträda som part i ett svenskt tvistemål i princip jämställda med vad som gäller för svenska medborgare.

I de fall ekonomiska eller andra praktiska hinder möter för en utländsk individ att resa till den aktuella domstolen i Sverige kan det antas att domstolen kommer att verka för att lösa detta genom att t.ex. tillåta inställelse per telefon eller via videolänk.

Vissa utländska medborgare som inte har hemvist i Sverige och som väcker talan mot en svensk juridisk person vid svensk domstol måste, på yrkande av svaranden, ställa säkerhet för svarandens kommande rättegångskostnader. Vilka utländska medborgare och juridiska personer är befriade från skyldigheten att ställa säkerhet anges i *Tillkännagivande om befrielse i vissa fall för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader* från den 15 maj 2014. Möjligheterna för en utländsk individ att säkra offentlig finansiering av rättegångs- och ombudskostnader är begränsade, i vart fall om individen är medborgare i ett land utanför EU. Den största möjligheten till offentlig finansiering föreligger när skadeståndskravet framställs som ett enskilt anspråk i anslutning till ett brottmål. Möjligheterna att åstadkomma en privat finansieringslösning är annars i hög grad beroende på den utländska individens personliga ekonomiska och sociala förhållanden.

Mer information

Promemoria till Utrikesdepartementet Angående möjligheten för enskilda att inför svensk domstol föra talan mot svenska företag till följd av kränkningar av mänskliga rättigheter begångna utomlands. Mannheimer Swartling (2015)

 <https://docplayer.se/7222881-Promemoria-till-utrikesdepartementet.html>

Mer information om vägledning om du vill väcka talan vid domstol finns på <https://www.domstol.se/en/>

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut för mänskliga rättigheter stödja offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Kan dessa organisationer utreda mitt fall om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) i ert land som kan utreda mitt fall? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Se fråga 1.

Institutet för mänskliga rättigheter prövar inte enskilda klagomål om kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land?

Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

Företagens egna mekanismer för gottgörelse

Företag har ett ansvar att se till att deras verksamhet inte ska kränka någons mänskliga rättigheter och om företaget har orsakat eller bidragit eller varit kopplad till detta, försöka hitta ett sätt att gottgöra situationen för den drabbade. Sådan gottgörelse kan innebära att be om ursäkt, ge ekonomisk eller icke-ekonomisk ersättning eller något annat som den drabbade och företaget kommer överens om. Situationen är mer komplex om företaget inte har bidragit till någon negativ påverkan, men påverkan är direkt kopplad till dess verksamhet. I sådana fall, och om företaget har tillräckligt inflytande för att kunna hantera den negativa påverkan, bör företaget använda sitt inflytande.

Någon färdig modell för hur ett företag bäst organiserar sin egen mekanism för klagomål och gottgörelse finns inte. Varje företag måste själv bedöma vad som är lämpligt utifrån sina specifika förutsättningar.

Några riktmärken:

Öppenhet – möjliggör en dialog med de som påverkas av företagets agerande

Förhandlingar och överläggningar med arbetstagarrepresentanter – utgör ofta en god grund för effektiva åtgärder i fall som rör anställda

Riktlinjer för hur personer inom ett företag kan slå larm internt om missförhållanden, hur larm ska följas upp och hur personer som slår larm ska skyddas

System för hantering av klagomål där personer utanför företaget, som känner att de, eller andra, har påverkats eller kommer att påverkas negativt av företaget, på ett säkert och anonymt sätt kan göra företaget uppmärksam på problem

Regeringen har infört ny lagstiftning om hållbarhetsrapportering för stora företag, som är ambitiösare än EU:s direktiv anger, tydligare kriterier för hållbarhet i lagen om offentlig upphandling, samt starkare lagskydd för visselblåsare.

I december 2016 trädde ny lagstiftning om hållbarhetsrapportering i kraft. Lagstiftningen innebär att alla stora företag med fler än 250 anställda numera är skyldiga att hållbarhetsrapportera. Förutom information om miljöpåverkan, sociala förhållanden, jämställdhet och motverkande av korruption ska rapporterna, när det behövs för förståelsen av företagets utveckling, ställning och resultat, även innehålla information om åtgärder för att säkra respekten för mänskliga rättigheter, inklusive arbetstagares rättigheter.

Därutöver har riksdagen i januari 2017 antagit en skärpt lagstiftning till skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden i arbetsgivarens verksamhet ("visselblåsning"). Det särskilda skyddet innebär att arbetstagare som utsätts för repressalier av sin arbetsgivare ska ha rätt till skadestånd.

Offentliga rapporter

Företag och mänskliga rättigheter: Påtagliga brister och luckor i svensk lag. Rapport till Statskontoret. Enact Sustainable Strategies (Enact), en konsultbyrå specialiserad inom hållbar affärsutveckling och ansvarsfullt företagande.

 Företag och mänskliga rättigheter: Påtagliga brister och luckor i svensk lag. Enact (statskontoret.se)

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen? Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

Personer som utsätts för företagsrelaterade människorättskränkningar har inte särskilda rättigheter (se fråga 1).

Det finns möjlighet att få rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619). Det är alltid domstolen eller Rättshjälpsmyndigheten som avgör om du har rätt till rättshjälp eller inte.

Rättshjälp gäller först och främst privatpersoner, alltså inte föreningar, företag och liknande. I undantagsfall kan även en näringsidkare eller ett dödsbo få rättshjälp.

Ditt ekonomiska underlag utgår från din beräknade årsinkomst, före skatt. Dra av 15 000 kronor för varje barn som du bidrar med underhåll till, max 75 000 kronor. Summan ska också justeras om du har en förmögenhet eller skulder som påverkar din betalningsförmåga. Ditt ekonomiska underlag får inte vara

högre än 260 000 kronor/år för att få rättshjälp. När du får besked om att du får rättshjälp ska du själv betala en del av kostnaderna. Rättshjälp är aldrig helt gratis för myndiga personer och den del du själv betalar kallas för rättshjälpsavgift. Din rättshjälpsavgift kan aldrig bli högre än kostnaderna för rättshjälpen. Rättsskydd är ett försäkringsskydd som i de flesta fall ingår i hem-, villa- och fritidshusförsäkringar. Rättsskydd innebär att din försäkring kan betala en del av dina kostnader för en jurist eller advokat. Villkoren för rättsskydd kan variera mellan försäkringsbolagen så det är viktigt att du kontrollerar villkoren för din försäkring.

I 35 § rättshjälpsförordningen (1997:404) anges vilka utländska medborgare är likställda med svenska medborgare i fråga om rätt till rättshjälp enligt rättshjälpslagen.

Senaste uppdatering: 08/03/2022

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.